

עמותת "אמון הציבור"

ע"י ב"כ טל אלמקיס

מרח' האוניברסיטה 8, הרצליה, 4610101, טל': 09-9527272

העותרת

- נגד -

1. שר הכלכלה והתעשייה

מרח' בנק ישראל 5, ירושלים

2. התאחדות התעשיינים בישראל

מרח' המרד 29, תל אביב-יפו

המשיבים

עיקרי הטענות מטעם העותרת

העותרת מתכבדת להגיש את עיקרי הטענות מטעמה. בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת על ידי העותרת, עמותת "אמון הציבור", ליתן צו על תנאי המורה למשיב, שר הכלכלה והתעשייה (להלן: "השר" או "שר הכלכלה"), לבוא וליתן טעם מדוע לא יעשה שימוש בסמכות המוענקת לו מכוח סעיף 18א(א) לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הגנת הצרכן" או "החוק"), להתקין תקנות המחייבות יצרן, יבואן, סיטונאי או קמעונאי של טובין או שירותים, לתת שירות לצרכן לאחר מכירה. לחלופין, ולמען הזהירות, יתבקש בית המשפט הנכבד להורות לשר הכלכלה לבחון מחדש את החלטתו לבטל את אסדרת הזכות לתקן, תוך עריכת הליך מינהלי תקין וראוי שכולל את שיתוף הציבור בהליך היועצות בו תוכל להשתתף העותרת – עמותת "אמון הציבור". עיקרי טעונו העותרת המובאים להלן, הם בבחינת "תמצית" החומר הכותב. ברי כי אין בעיקרי הטענות כדי למצות את הדיון, ויש לקראם בצוותא עם האסמכתאות המדוברות בעתירה.

טל אלמקיס

ב"כ העותרת

א. פתח דבר ורקע לעתירה

1. העתירה עוסקת **בזכות לתקן** אשר עוסקת בשאלת כוחו של הצרכן לבוא בדרישה אל היצרן בדבר סיפוק מוצרים, דרישת חלקי חילוף וסיפוק מערך תיקונים סביר למוצר שברשותו. הכרה בזכות הצרכן לתקן, משליכה, בין היתר, על כך שעל היצרנים תוטל חובה למסור מידע שהוא רלוונטי לתיקון המוצרים, כמו גם לספק לשוק חלקי חילוף שנחוצים לתיקון בתנאים סבירים.
2. עניינה של העתירה דנה היא **בהתנהלותו הלא תקינה של שר הכלכלה**, אשר נמנע מהפעלת סמכותו לפי סעיף 18א(א) לחוק הגנת הצרכן, ולא התקין תקנות המעגנות את ה"זכות לתקן" של הצרכנים. זאת, בהליך מינהלי בלתי תקין, מקומם ובלתי סביר באופן קיצוני, במהלכו ביצע השר הליך בזק נסתר מעיני הציבור, בו לקחו חלק גורמים בעלי עניין, שבמסגרתו ביטל השר החלטה קודמת שלו להתקין תקנות המסדירות את הזכות לתקן, וכל זאת ללא שמיעת כלל הגורמים הרלוונטיים שעשויים להיפגע מההחלטה. וכן זאת, לאחר שפירסם השר בחשבון הפייסבוק שלו ושל משרד הכלכלה והתעשייה כי בכוונתו לקדם אסדרה של הזכות לתקן, ומשהתחרט, לא עידכן את הציבור.
3. העותרת תראה שהיעדר הכרה ראויה שבדין ב"זכות לתקן" של הצרכן, פוגעת **פגיעה קשה בזכות לאוטונומיה של הפרט**; זכות הקיימת לכל צרכן, כאדם, כחלק משמעותי מחייו, ומטרתה להגן על הצרכן, במערכת היחסים מול היצרן **בשעה שהמיטלטלין שבידו זקוק לתיקון**. זאת, נוכח היעדר אפשרות של הצרכן, בחוק, לקבל שירות לאחר מכירה מגורם שאינו היצרן או מי מטעמו. משכך, נמנעת יכולתו של הצרכן לעשות בקניינו כרצונו החופשי, בשעת צורך בתיקון המוצר.
4. העותרת תטען שהותרת הדין על כנו תאפשר את המשך **קיום המונופול היצרני**, אשר פוגע קשות בחירות הצרכן הקטן, נוכח מגבלות כוחניות שמטילים היצרנים על יכולתו של הצרכן לקבל החלטה אוטונומית באשר לתיקון קניינו האישי, וזאת מבלי כל התערבות מצד רשויות השלטון. על כן, תטען העותרת כי הדרך להתמודד עם המונופול הקיים ועם חוסר השוויון הטבוע במערכת היחסים בין היצרן לצרכן, היא באמצעות קידום האסדרה של "הזכות לתקן" של הצרכן.
5. חוק הגנת הצרכן חוקק במטרה **להגן על הצרכן** על ידי קביעת חובות ואיסורים על העוסקים (דברי הסבר להצעת חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981). החוק ביקש להעניק הגנה על הצרכן החלש מפני הכוח העודף של הפירמות בשוק (אמל ג'בארין **דיני מסחר אלקטרוני צרכני** 83 (2015)).
6. **סעיף 18א(א) לחוק** מעניק לשר **סמכות מפורשת** להתקין תקנות המתייחסות לאחריות טובין או שירותים לאחר המכירה, ובין היתר מאפשר את אסדרת **הזכות לתקן**, שכן קובע במפורש שלשר ישנה הסמכות להתקין תקנות שמתייחסות ל**תיקון ליקויים ופגמים** של הצרכן לאחר המכירה.
7. ראוי לציין שכיום קיימות תקנות הגנת הצרכן (אחריות ושירות לאחר מכירה), תשס"ו-2006 (להלן: "**תקנות הגנת הצרכן**", או "**התקנות**"), במסגרתן ביקש השר לאסדיר את זכותו הצרכנית של הצרכן לתקן לאחר הרכישה. דא עקא, התקנות לא תיקנו את חוסר הסימטריה שטבועה במערכת היחסים בין היצרן לצרכן, אלא **העמיקו** את המונופול המצוי בידי היצרן. זאת, בייחוד נוכח הקביעה כי "**יצרן של טובין שנמכרו לצרכן יתקן, בעצמו או באמצעות אחר מטעמו**" (סעיף 2 לתקנות).
8. מכאן יוצא כי הצרכן רכש את המוצר מהיצרן, כך שהמוצר הפך לקניינו ומצוי בשליטתו, אך **בפועל** מטילים היצרנים בחסות התקנות מגבלות אשר **משעבדות את הצרכן לשירותיו של היצרן ולחסידי**. יתרה מזו, **אפשרות התיקון כשלעצמה מצומצמת באופן חריג** בשל **פרק הזמן מוגבל**, נוכח קביעת התקנות כי תקופת האחריות שהיצרן מחויב לה מוגבלת "**לתקופה של שנה**" (סעיף 1 לתקנות).

9. בנוסף, גם כאשר התקנות מסדירות את אספקת חלקי החילוף שבה מחויב יצרן של טובין כלפי הצרכן, ישנה הטייה משמעותית כלפי היצרן; סעיף 3(א) לתקנות, קובע כי גם אספקת חלקי החילוף יהיו עד תום תקופת האחריות - שכאמור, החוק קבע שתקופה זו עומדת על שנה אחת בלבד.

10. על כן, העותרת תטען שברור לכל כי על אף שלכאורה התקנות מספקות לצרכן זכות לתקן, הרי שהסתכלות מעמיקה על התקנות מלמדת כי הזכות לתקן מצומצמת ביותר ולאחר שנה נעלמת כליל.

ב. פגמים בהליך המינהלי

11. העותרת תטען שעל אף שפניית השר לנציגי החברות היצרניות למען הליך היועצות וולנטרי היא רצויה והכרחית לאור שמדובר בתחום מתפתח ובעל השפעה גדולה, הרי משנפל פגם מהותי בהליך ההיועצות שערך מהווה הדבר פגם מהותי היורד לשורש ההליך המינהלי. קרי, משהיועצות נערכה רק עם הגורמים האינטרסנטים, מדובר בהיועצות פסולה שאינה מגשימה את מטרותיה.

12. אי לכך, השר אינו יכול לזקוף לזכותו את קיום הליך ההיועצות כביטוי לכך שערך הליך רציני, שכן נדמה שההליך חסר תוכן ועצם עריכתו מהווה פגם בהליך ומעלה חשד שיש בהחלטה שיקולים זרים (דפנה ברק-ארז משפט מינהלי, כרך א 306, 317 (2010) (להלן: "ברק-ארז, משפט מינהלי א")).

13. כך למעשה, אין כל תוספת או טיב בתשובת דוברות המשרד כי ההחלטה התקבלה לאחר דיונים עם נציגי התאגידים במשק. אותם דיונים מהווים הליך היועצות פסול וחסר תוכן שנערך רק עם צד אחד, ללא כל התייחסות לקהל הצרכנים שההחלטה נוגעת בהם באופן ישיר, וללא שיתוף ראוי וקבלת מידע מספק מכלל הגורמים הרלוונטיים הנוגעים בדבר – כמו העותרת עצמה.

14. ויודגש, כי גם בהליך של היועצות וולונטריות, על הרשות המוסמכת לנהוג בהגינות ובהתאם לעקרונות הכללים של המשפט המינהלי (ברק-ארז, משפט מינהלי א, עמוד 317). די בכך שהמשיב נועץ רק עם המשיבה כדי לבטל את החלטתו (רע"א 3577/93 הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ נ' אהרון מוריאנו, מח(4) 70, 87 (1994)).

15. העותרת תטען שהחלטת השר ניתנה בהיעדר תשתית עובדתית ראויה שלא עומדת במבחני הפסיקה (בג"ץ 987/94 יורונט קווי זהב (1992) בע"מ נ' שרת התקשורת, פ"ד מח(5) 412, 423-425 (1994)).

16. באשר למבחן הראשון, העותרת תטען שהחלטת השר לא לוותה בראיות ובנתונים מספקים, והתקבלה ללא איסוף נתונים ראוי. שכן מלבד מסמך ההמלצה וההיועצות שקיים השר עם נציגי התאגידים במשק שספק אם עלו בה נתונים וראיות ששופכות אור בסוגיה, השר לא חקר ואסף מידע סביר ורלוונטי לעניין הזכות לתקן, ולא התייחס כלל לזכויות ולאינטרסים של קהל הצרכנים.

17. באשר למבחן השני, העותרת תטען שההחלטה אינה מבוססת על ראיות רלוונטיות. העותרת תפנה לכך שלאחר שהמנכ"ל העלה על כתב את מסמך ההמלצה, ערך השר היועצות בעל-פה ובחדר סגור רק עם נציגי היצרנים, שבעקבותיו שינה את החלטתו, והדבר מעלה חשד שהשיקולים שעל בסיסם התקבלה ההחלטה אינם רלוונטיים; למשל היעדר אינטרס כלכלי של היצרנית לקדם את האסדרה.

18. באשר למבחן השלישי, העותרת תטען שהחלטת השר אינה עומדת במבחן אמינות הנתונים. שכן מצופה מרשות סבירה שלא להסתמך על נתוני היצרנים בלבד, להם אינטרס כלכלי מובהק, ולקחת בערבון מוגבל, תוך כיבוד וחשד, של כל נתון אשר הוצג בהליך ההיועצות עמם.

19. באשר למבחן הרביעי, העותרת תטען שהיות שהתשתית העובדתית מכילה ברובה אינטרס של צד אחד, איננה עומדת בתשתית עובדתית ראויה שכוללת את כל הראיות המהותיות לקבלת ההחלטה.

20. העותרת תדגיש שבמצב שהחלטה מינהלית פוגעת בזכות יסוד, כמו ההחלטה בענייננו שעוסקת בזכות הפרט לאוטונומיה, על הרשות לאמץ **אמת מידה ראייתית מחמירה יותר מהרגיל** (בג"ץ 2/84 משה ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, לט(2) 225, 251 (1985)).
21. משהחלטת השר לא עמדה ברף התחתון של התשתית העובדתית המצופה מרשות, הרי שברור כי זו אינה עומדת גם ברף המחמיר המצופה מהחלטה שמעורבות בה הזכות לאוטונומיה של הצרכן.
22. העותרת תטען שהנמקת השר להחלטה לבטל את אסדרת הזכות לתקן היא **איננה מספקת**; על אף מסירת ההודעה השטחית, הרי שתוכנה דל, לקוני וסתמי, שכן לא ניתן התייחסות לשיקולים ולעובדות המצויים בהחלטתו. לפיכך, העותרת תטען שהשר חרג מסמכותו שעה לא סיפק הנמקה ראויה להחלטתו, ומשכך לא עמד בחובת ההנמקה שחלה עליו מכוח חובת ההגינות בה מחויב.
23. העותרת תטען שהנימוק הדל מעלה ספקות; שכן כפי שהוכר בפסיקה, הימנעות של רשות מלנמק את החלטתה עשויה להיות בשל הצורך להסוות שיקולים שהשתיקה יפה להן (בג"ץ 3551/97 ברנר נ' ועדת השרים שלפי חוק שירותי הדת היהודיים, תשל"א-1971, פ"ד נא(5) 754, 772 (1997)).
24. עוד העותרת תטען, כי בשל כך שהשר לא קיים את ההיוועצות כדין, אזי ברור כי לא הגיעו לפתח דלתו כלל השיקולים, ובייחוד השיקולים הנוגעים לקהל הצרכנים. משכך, העותרת תטען שהחלטת השר נגועה **בשרירות מינהלית מובהקת המצדיקה את ביטולה**.
25. כאשר רשות מפעילה את שיקול דעתה, עליה לתת משקל ראוי לכלל האינטרסים השונים שעליה לשקול (בג"ץ 389/80 דפי זהב בע"מ נ' רשות השידור, פ"ד לה(1) 421, 437 (1980)). העותרת תטען שגם אם יקבע שניתן בהחלטה התייחסות מסוימת לזכות האוטונומיה של הפרט, הרי **שלא נלקחה באופן סביר במנעד השיקולים**. אילו היה ניתן משקל מספק לאינטרס הצרכן ולזכותו האוטונומית, אזי שגורם מינהלי סביר היה מבחין שהיעדר קידום אסדרה פוגעת פגיעה קשה בזכות זו. כך, משעה שלא ניתן משקל ראוי, הרי שהחלטה לוקה **בחוסר סבירות קיצוני** ומצדיקה ביקורת שיפוטית.
26. על רשות מינהלית לנהוג בהגינות ובתום לב, וכי פעולה בחוסר תום לב עשויה להיחשב כפעולה שנולדה עקב משוא פנים מצד מקבל ההחלטה (דפנה ברק-ארז **משפט מינהלי**, כרך ב 726 (2010)). העותרת תטען שהעובדה שהשר בחר במכוון להיוועץ עם צד אחד בלבד משקפת באופן מובהק שהחלטה לא התקבלה ממקום נקי וכנה ועולה חשד שהחלטה היא **תולדה של שיקולים זרים**.
27. עוד תטען העותרת כי פרסום השר בדף הפייסבוק שלו ושל משרד הכלכלה והתעשייה היא **בגדר הבטחה שלטונית** לקדם את אסדרת הזכות הצרכנית **שיש לאכוף**. בית המשפט העליון הכיר בכך שכאשר רשות מינהלית נותנת הבטחה בעלת תוקף מחייב לפרט, עליה לקיים אותה (בג"ץ 135/75 סאי-טקס בע"מ נ' שר המסחר והתעשייה, פ"ד ל(1) 673, 676 (1975)). על מנת שההבטחה המינהלית תקבל משנה תוקף מחייב, עליה לעמוד **בחמישה תנאים מצטבריים** שקבעה הפסיקה.
28. **ראשית**, הבטחת השר מהווה הבטחה שניתנה **מגורם בעל סמכות חוקתית**. השר ממונה על ביצוע חוק הגנת הצרכן, ובגדר זה לו הסמכות להתקין תקנות באשר לאחריות טובין (סעיף 18א(א)). על כן, אין ספק שההבטחה לאסדיר את הזכות לתקן ניתנה מגורם שיש לו סמכות בדין לקיים אותה.
29. **שנית**, הבטחת השר ניתנה מתוך כוונה להעניק לה **תוקף משפטי מחייב**; ההבטחה פורסמה בעמוד הפייסבוק **הרשמי** של המשרד ובעמוד **הפוליטי** של השר, וככזאת הופנתה אל עבר ציבור הצרכנים.

30. **שלישית**, ההבטחה ניתנה באופן ברור וחד משמעי. העותרת תטען כי כל אדם מן היישוב היה מבין מתוך הפרסומים בעמודי הפייסבוק כי בכוונת השר לקדם אסדרה את הזכות לתקן.
31. **רביעית**, ההבטחה שהעניק השר היא **ברת ביצוע**, שכן אין כל מניעה משפטית שהשר יקיים את הבטחתו. השר הוא הגורם המוסמך על פי דין להתקין תקנות הנוגעות לאחריות היצרן לטובין, ולכן במישור המעשי הוא הגורם המינהלי אשר יכול להוציא את הבטחתו אל הפועל.
32. **חמישית**, למשיבים לא יכולה לעמוד טענה כי קיים **צידוק חוקי** לשם שינוי או ביטול ההבטחה. העותרת תטען שמרגע פרסום ההבטחה בדפי הפייסבוק ועד לביטולה על ידי השר לאחר מכן, לא אירע כל שינוי בעל צידוק חוקי אשר יש בו להצדיק את אי מימוש ההבטחה המינהלית שניתנה.
- ג. המישור החוקתי**
33. העותרת תעמוד על **הזכות לאוטונומיה של הפרט**, שנפגעת מהדין החל כיום. זכות זו, מקבלת הגנה בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ולאור זאת, בעלת מעמד נורמטיבי חוקתי על-חוקי. על כן, כל עוד השר לא יקדם אסדרה ראויה של הזכות לתקן, הרי שזכות זו תמשיך להיפגע כדבר שבשגרה.
34. הוכר בפסיקה שביסוד כבוד האדם, כערך וכזכות, מונחת אנושיות האדם כיצור חופשי, **המבוססת על האוטונומיה של הרצון הפרטי** (אהרן ברק **כבוד האדם: הזכות החוקתית ובנותיה** 245 (2014)).
35. הדין הקיים יוצר סיטואציה במהלכה **ליצרנים ישנה שליטה אבסולוטית על המוצר שנמכר לצרכן, גם בשלב שלאחר המכירה** (סעיף 2 לתקנות). התקנות יצרו חובה שהפקידה את תיקון המוצר בידי היצרן או מי מטעמו, וכך נוצר מצב שליצרן יש את מונופול בתחום, לרבות שליטה בחלקי חילוף (סעיף 3 לתקנות). כלומר, התקנות גררו **כשל שוק** בו היצרנים והגורמים מטעמם **שולטים על חלקי החילוף**, וכנגזרת מכך **על שוק התיקונים כולו, ועל הקניין הנמכר לצרכנים**.
36. יתרה מזו, החוק מגדיר **תקופת אחריות מצומצמת באופן חריג** לתיקון ולאספקת חלקי החילוף; שכן לפי הדין על היצרן לספק את אלה לתקופה של שנה אחת בלבד (סעיף 1 לתקנות), בפרט לרשימה מצומצמת של טובין שלהם אספקת חלקי החילוף תהא לתקופה של שבע שנים (סעיף 3(ג) לתקנות).
37. משכך, העותרת תטען שהאופן שבו מוסדר תחום התיקונים בתקנות, משליך הלכה למעשה על היכולת של הצרכן לקבל החלטה אוטונומית באשר למוצר שברשותו הצריך בתיקון.
38. כלומר, הן הזכות האוטונומית של הצרכן נפגעת לאורך השנה הראשונה בשל היעדר יכולתו לבחור היכן לתקן את המיטלטלין שברשותו, והן זכותו נפגעת אף ביתר שאת בתום תקופת האחריות; שכן בתקופה שלאחר תום תקופת האחריות, נתון לחסדיו של היצרן היות שבידו ההחלטה הבילעדית האם לספק תיקון כלשהו (הגם שבכסף), וכן האם להמשיך לספק את חלקי החילוף לשוק.
39. העותרת תטען כי תקנות הגנת הצרכן, בצורתן כיום, פוגעות באופן שאיננו מתיישב עם פסקת ההגבלה בסעיף 8 לחוק-יסוד: **כבוד האדם וחירותו**, שכן **פוגעות באופן לא מידתי בזכות לכבוד של הפרט נוכח פגיעה באוטונומיה של הצרכן**. פסקת ההגבלה קובעת **ארבעה תנאים מצטברים**, שקיומם המצטבר מאפשר פגיעה בזכות אדם חוקתית (בג"ץ 7052/03 **עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' שר הפנים**, סא(2) 202, 256 (2006)).
40. **לעניין התנאי הראשון**, העותרת תטען שלמרות ההסמכת השר להתקין תקנות לאחריות יצרן (סעיף 18א(א) לחוק), הלכה שמשקיים סיכוי לפגיעה בזכויות יסוד לא די בהקניית סמכות כללית, אלא נדרשת סמכות מפורשת (בג"ץ 3267/97 **רובינשטיין נ' שר הביטחון**, פ"ד נב(5) 481, 502 (1998)).

משכך, העותרת תטען שהעובדה שהזכות לאוטונומיה של הפרט מהווה זכות בעלת קשר ענייני הדוק לכבוד האדם, מביאה למסקנה שאין די בהסמכה כללית ומעורפלת בכדי לפגוע באוטונומיה של הצרכנים וחופש בחירתם היכן לתקן את המוצר שרכשו.

41. לעניין התנאי השני, העותרת תטען כי למרות שחוק הגנת הצרכן, המסמיך את השר להתקין תקנות, הולם את ערכיה של המדינת, הרי שהתקנות שהותקנו מכוחו לא עומדות בדרישה זו, היות שפוגעות באוטונומיה של הצרכן לבחור היכן לתקן את מוצריו, ויוצרות חוסר שליטה של הצרכן בקניינו.

42. לעניין התנאי השלישי, העותרת תטען כי על אף שעל פניו התכלית שמונחת בבסיס התקנות היא ראויה, שכן מטרתה להעניק אחריות לצרכנים באשר למוצרים שרכשו, הרי שבפועל יוצרות כשל שוק נוכח הבלעדיות והשליטה שמקנות ליצרן באספקת החלפים; בגורמים שיש באפשרותם יכולת לתקן את המוצרים; ובמחירי התיקון שעשויים תמריץ לרכוש מוצר חדש מהיצרן.

43. לעניין התנאי הרביעי, המידתיות כוללת שלושה מבחני משנה מצטברים (רבקה וויל "האם המחוקק ירה בתותח כדי לפגוע בזבוב? על מידתיות במשפט" משפט ועסקים טו 337, 344 (תשע"ב)).

44. באשר למבחן הקשר הרציונלי, העותרת תטען שההסדר שנקבע בתקנות הקיימות איננו מתאים למימוש הגנה על הצרכן, וכי ככל שמבקשות התקנות להגן על הצרכן קיים בהן חוסר הגיון אינהרנטי, היות שעל אף שהתקנות מספקות לכאורה לצרכן אפשרות לתיקון המוצר שרכש, על ידי חיוב היצרן לספק שירותים, הרי שההסדר עצמו מתמרץ את הצרכן לתקן את המוצר את היצרן או גורם מטעמו, ולעיתים אף כובל אותו לכך, ופוגע בכך פגיעה שאיננה מידתית באוטונומיה של הצרכן.

45. באשר למבחן האמצעי שפגיעתו פחותה, העותרת תטען שאין ספק שניתן להגשים את תכלית ההגנה על הצרכן באמצעים אחרים שלא שוללים את אוטונומיה הצרכן ופוגעים פגיעה קשה בחופש הבחירה שלו. לשיטת העותרת חלופה ראויה יכולה להיות שלצד הטלת האחריות על היצרן לתקן, יקבע השר בתקנות שלצרכן גם הבחירה היכן לתקן, ויחייב יצרנים לספק אמצעים מתאימים לכך.

46. באשר למבחן המידתיות במונח הצר, העותרת תטען שלמרות התועלת החלקית הצומחת לצרכנים מהתקנות הקיימות, מדובר בתועלת ב"תחפושת". זו מנסה להקנות חירות לצרכן ולאפשר לו לתקן את מוצריו, אך זאת באמצעות אמצעי הפוגע באוטונומיה שלו ומכפיף את חירותו לשליטת היצרן.

47. יוצא מכך כי בזמן שהתקנות מבקשות לקדם את זכויות הצרכן, יוצרות הן נזק מהותי בדמות כבילת הצרכן ליצרן לאחר רכישת המוצר. כך, לטענת העותרת, הפגיעה בזכות האדם של הפרט בתקנות הקיימות עולה על התועלת שלהן, ולא קיים כל יחס ראוי ומידתי ביניהם.

ד. סוף דבר

48. לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד, נוכח כל אחד מן הטעמים ובשל משקלם המצטבר יחד, להורות על קבלת העתירה על כלל טענותיה, ולחייב את השר לפעול לשם קידום אסדרת הזכות הצרכנית לתקן בתקנות. לחלופין, מתבקש בית המשפט להורות לשר לבחון את החלטתו מחדש ואת נימוקה, תוך עריכת הליך מנהלי תקין בשיתוף העותרת.

טל אלמקיס
ב"כ העותרת

רשימת אסמכתאות - בג"ץ 7932/20
עמותת "אמון הציבור" נ' שר הכלכלה והתעשייה

חקיקה

1. חוק-יסוד : השפיטה.
2. חוק-יסוד : כבוד האדם וחירותו, ס"ח התשנ"ב 150.
3. חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), התשי"ט-1958.
4. חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981.
5. חוק הפרשנות, תשמ"א-1981.
6. תקנות סדר הדין בבית המשפט הגבוה לצדק, התשמ"ד-1984.
7. תקנות סדר הדין בבית המשפט לעניינים מינהליים (סדרי הדין), התשס"א-2000.
8. תקנות הגנת הצרכן (אחריות ושירות לאחר מכירה), תשס"ו-2006.

פסיקה

1. בג"ץ 70/50 מיכלין נ' שר הבריאות, פ"ד ד 319 (1950).
2. בג"ץ 143/56 אחגייג נ' המפקח על התעבורה, פ"ד יא 370 (1957).
3. בג"ץ 135/75 סאי-טקס בע"מ נ' שר המסחר והתעשייה, פ"ד ל(1) 673 (1975).
4. בג"ץ 594/78 אומן, מפעלי סריגה בע"מ נ' שר התעשייה, המסחר והתיירות, פ"ד לב(3) 469 (1978).
5. בג"ץ 840/79 מרכז הקבלנים והבונים בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד לד(3) 729 (1980).
6. בג"ץ 389/80 דפי זהב בע"מ נ' רשות השידור, פ"ד לה(1) 421 (1980).
7. בג"ץ 297/82 ברגר נ' שר הפנים, פ"ד לז(3) 29 (1983).
8. בג"ץ 2/84 משה ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, לט(2) 225 (1985).
9. בג"ץ 953/87 א. פורז נ' שלמה להט, ראש עיריית תל-אביב-יפו, מב(2) 309 (1988).
10. ע"פ 22/89 מחמוד עזבה נ' מדינת ישראל, מג(2) 592 (1989).
11. בג"ץ 571/89 מוסקוביץ' נ' מועצת השמאים, פ"ד מד(2) 236 (1990).
12. בג"ץ 2013/91 עיריית רמלה נ' שר הפנים, פ"ד מו(1) 271 (1991).
13. ע"פ 3490/90 יקב הגליל יוסף גולד ובניו בע"מ נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(1) 11 (1993).
14. ע"א 5942/92 פלוני נ' אלמוני, פ"ד מח(3) 837 (1994).
15. רע"א 3577/93 הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ נ' אהרון מוריאנו, מח(4) 70 (1994).
16. בג"ץ 987/94 יורונט קווי זהב (1992) בע"מ נ' שרת התקשורת, פ"ד מח(5) 412 (1994).
17. דנג"ץ 3299/93 ויכסלבאום נ' שר הביטחון, פ"ד מט(2) 195 (1995).
18. בג"ץ 3477/95 בן עטייה נ' שר החינוך, פ"ד מט(5) 1 (1995).
19. בג"ץ 6055/95 צמח נ' שר הביטחון, פ"ד נג(1) 241 (1995).
20. ע"א 3295/94 פרמינגר הנאמן על נכסי חוה ויוסף מור פושטי רגל נ' מור, פ"ד נ(5) 111 (1997).
21. בג"ץ 5277/96 חוד, חברה לתעשיות מוצרי מתכת בע"מ נ' שר האוצר, פ"ד נ(5) 854 (1997).
22. בג"ץ 3551/97 ברנר נ' ועדת השרים שלפי חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], תשל"א-1971, פ"ד נא(5) 754 (1997).
23. בג"ץ 1703/92 ק.א.ל קוי אויר למטען בע"מ נ' ראש הממשלה, פ"ד נב(4) 193 (1998).

24. בג"ץ 3267/97 רובינשטיין נ' שר הביטחון, פ"ד נב(5) 481 (1998).
25. בג"ץ 2159/97 מועצה אזורית חוף אשקלון נ' שר הפנים, פ"ד נב(1) 75 (1998).
26. בג"ץ 5933/98 פורום היוצרים הדוקומנטריים נ' נשיא המדינה, פ"ד נד(3) 496 (2000).
27. דנ"א 5712/01 יוסף ברזני נ' בזק, חברה ישראלית לתקשורת בע"מ, פ"ד נז(6) 385 (2003).
28. בג"ץ 8850/02 פסטינגר נ' שר המשפטים, פ"ד נח(2) 696 (2004).
29. עת"מ (מינהליים חי') 63761-10-15 חברת רענן השרון (2008) בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבניה חדרה, 6 (נבו 16.12.2015).
30. בג"ץ 6427/02 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' כנסת ישראל, פ"ד סא(1) 619 (2006).
31. בג"ץ 769/02 הועד הציבורי נגד העינויים בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד סב(1) 507 (2006).
32. בג"ץ 7052/03 עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' שר הפנים, סא(2) 202 (2006).
33. בג"ץ 9593/04 מוראר נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון, פ"ד סא(1) 844 (2006).
34. בג"ץ 10203/03 המפקד הלאומי בע"מ נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד סב(4) 715 (2008).
35. בג"ץ 5303/16 יעל גרמן נ' שר הבריאות (נבו 13.11.2018).

ספרות ישראלית

36. אהרן ברק מידתיות במשפט - הפגיעה בזכות החוקתית והגבלותיה (2010).
37. אהרן ברק כבוד האדם: הזכות החוקתית ובנותיה (2014).
38. אמל ג'בארין דיני מסחר אלקטרוני צרכני (2015).
39. דפנה ברק-ארז משפט מינהלי, כרך א (2010).
40. דפנה ברק-ארז משפט מינהלי, כרך ב (2010).
41. דפנה ברק-ארז משפט מינהלי - משפט מינהלי כלכלי, כרך ג (2010).
42. יואב דותן "חובת ההנמקה של רשויות מינהל וגופים נבחרים" מחקרי משפט יט 5 (2002).
43. סיני דויטש "דיני הצרכנות בישראל: קווי מיתאר" מאזני משפט א 11 (2000).
44. קארין יפת "הבטחה מנהלית: לידתה. תולדותיה, אחריתה - אך מדוע נגזר עליה מיתה?" קרית המשפט ג 591 (2003).
45. רבקה וויל "האם המחוקק ירה בתותח כדי לפגוע בזבוב? - על מידתיות במשפט" משפט ועסקים טו 337 (תשע"ב).
46. תומר קנת "מצייצים מדיניות: שלושת הכובעים של נבחר ציבור ונושאי משרה ציבורית ברשתות החברתיות" משפט וממשל כה (תשפ"ב).

דברי הסבר, פרוטוקולים ועיתונאות ישראלית

47. דברי הסבר להצעת חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981.
48. פרוטוקול ישיבה מספר 563 של ועדת הכלכלה, הכנסת השש-עשרה (13/12/2005).
49. "אפל תאפשר למשתמשים לתקן את האייפון שלהם בעצמם" גלובס (18/11/2021).
50. "שימוש בפייסבוק בישראל ובעולם: נתונים וסטטיסטיקות שכדאי להכיר" מליס דיגיטל (אפרייל 2019).
51. אופק ביטון "אפל תתריע למשתמשי ה-iPhone 11 אם המסך שברשותם אינו מקורי" gadgety (27/09/2019).

חקיקה זרה

52. Promoting Automotive Repair, Trade and Sales (PARTS) Act, H.R. 1879, 115th Cong. (2017).

ספרות זרה

53. He, S., Lai, D., & Lee, J. The medical right to repair: the right to save lives. *The Lancet*, 397(10281), 1260-1261 (2021).
54. Atkinson, R. D., Portuese, A., Castro, D., & Ezell, S. *Reflections on President Biden's Executive Order on Competition*. Information Technology and Innovation Foundation (2021).
55. Productivity Commission. Right to repair: Productivity Commission draft report (2021).
56. Grinvald, L. C., & Tur-Sinai, O. The Right to Repair: Perspectives from the United States (2021).
57. Hohfeld, W. N. (1917). Fundamental Legal Conceptions as Applied in Judicial Reasoning. *The Yale Law Journal*, 26(8), 710.
58. "Towards a more sustainable single market for business and consumers", European Parliament resolution of 25 November 2020 Towards a more sustainable single market for business and consumers (2020/2021(INI)).
59. Nicholas A. Mirr, Defending the Right to Repair: An Argument for Federal Legislation Guaranteeing the Right to Repair, *Iowa Law Review*, Vol 105, 2393.

עמותת "אמון הציבור"

ע"י ב"כ טל אלמקיס

מרח' האוניברסיטה 8, הרצליה, 4610101, טל': 09-9527272

העותרת

- נגד -

1. שר הכלכלה והתעשייה

מרח' בנק ישראל 5, ירושלים

2. התאחדות התעשיינים בישראל

מרח' המרד 29, תל אביב-יפו

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת על ידי העותרת, עמותת "אמון הציבור", ליתן צו על תנאי המורה למשיב, שר הכלכלה והתעשייה (להלן: "השר" או "שר הכלכלה"), לבוא וליתן טעם מדוע לא יעשה שימוש בסמכות המוענקת לו מכוח סעיף 18א(א) לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הגנת הצרכן" או "החוק"), להתקין תקנות המחייבות יצרן, יבואן, סיטונאי או קמעונאי של טובין או שירותים, לתת שירות לצרכן לאחר מכירה. לחלופין, ולמען הזהירות, יתבקש בית המשפט הנכבד להורות לשר הכלכלה לבחון מחדש את החלטתו לבטל את אסדרת הזכות לתקן, תוך עריכת הליך מינהלי תקין וראוי שכולל את שיתוף הציבור בהליך היוועצות בו תוכל להשתתף העותרת – עמותת "אמון הציבור". הכל כפי שיובא להלן.

טל אלמקיס

ב"כ העותרת

א. פתח דבר

1. עניינה של העתירה דנא היא **בהתנהלותו הלא תקינה של שר הכלכלה**, אשר נמנע מהפעלת סמכותו לפי סעיף 18א(א) לחוק הגנת הצרכן, ולא התקין תקנות המעגנות את "זכות לתקן" של הצרכנים. זאת, בהליך מינהלי בלתי תקין, מקומם ובלתי סביר באופן קיצוני, במהלכו ביצע השר הליך בזק נסתר מעיני הציבור אשר בו לקחו חלק גורמים בעלי עניין, שבמסגרתו ביטל השר החלטה קודמת שלו להתקין תקנות המסדירות את הזכות לתקן, וכל זאת ללא שמיעת כלל הגורמים הרלוונטיים שעשויים להיפגע מההחלטה, וממילא גם ללא התייחסות לאינטרסים של כלל הנוגעים בדבר.
2. כפי שהעותרת תראה להלן, היעדר הכרה ראויה שבדין ב"זכות לתקן" של הצרכן, פוגעת **פגיעה קשה** בזכות אדם מהותית של הצרכן - **הזכות לאוטונומיה של הפרט**. זכות אדם זו, הקיימת לכל צרכן, כאדם, כחלק משמעותי מחייו, ומטרתה להגן על הצרכן, במערכת היחסים מול היצרן **בשעה שהמיטלטלין שבידו זקוק לתיקון**. זאת, נוכח היעדר אפשרות של הצרכן, בחוק, לקבל שירות מסוג זה לאחר מכירה מגורם שאינו היצרן, או מי מטעמו. משכך, נמנעת יכולתו של הצרכן לעשות בקניינו כרצונו החופשי, בשעת צורך בתיקון המוצר שברשותו.
3. העותרת תעמוד על כך **שההליך המינהלי** שבמסגרתו התקבלה ההחלטה של השר שלא לקדם את אסדרת הזכות הצרכנית לתקן בתקנות, היה **בלתי תקין בעליל** ועתיר פגמים מהותיים היורדים לשורשו של עניין. בין היתר תטען העותרת:
 - א. כי השר **חרג מסמכותו כאשר ערך הליך היועצות פסול ומפלה**, שכן ההיועצות שביצע לא נערכה באופן כנה, ונכחו בה **אך ורק** גורמים בעלי עניין המייצגים את **ציבור היצרנים בעלי הממון**. ודוק, הליך ההיועצות נערך בהיעדר ייצוג קולם של הצרכנים - למרות שהתקנות אותן ביקש השר להתקין נוגעות אליהם באופן ישיר.
 - ב. כי החלטת השר להימנע מאסדרה נורמטיבית של הזכות הצרכנית לתקן בתקנות, התקבלה **בהעדר תשתית עובדתית עניינית**, רלוונטית, עצמאית ומספקת, כנדרש מכל החלטה מינהלית.
 - ג. כי החלטת השר להימנע מאסדרה נורמטיבית של הזכות הצרכנית לתקן בתקנות, התקבלה **ללא כל הנמקה מספקת** ורלוונטית לסמכותו.
 - ד. כי החלטת השר להימנע מאסדרה נורמטיבית של הזכות הצרכנית לתקן בתקנות, נגועה **בשרירותיות וחוסר סבירות קיצוני**, עד כדי כך שרוחות של **שיקולים זרים ושחיתות** אופפים את ההחלטה.
4. הפגמים המינהלים אינם עניין של מה בכך, שכן קיימות השלכות מהותיות לבחירתו של השר לקבל החלטה אשר מאיינת את עיגונה של הזכות הצרכנית לתקן בהליך בלתי תקין. כפי שתראה העותרת, החלטה זו הביאה **לפגיעה קשה באינטרסים הציבוריים, במשק, בתקינות המינהל, בדמוקרטיה ובאמון הציבור ברשויות ובתקינות התנהלותן**.
5. בעתירה זו תבקש העותרת לטעון כי הותרת הדין החל על כנו תאפשר את המשך **קיום המונופול היצרני**, אשר פוגע באופן קשה בחירותו של הצרכן הקטן, נוכח מגבלות כוחניות אשר מטילים היצרנים על יכולתו של הצרכן לקבל החלטה אוטונומית באשר לתיקון קניינו האישי, וזאת מבלי כל התערבות מצד רשויות השלטון.

6. על כן, תטען העותרת כי הדרך להתמודד עם המונופול הקיים בידי היצרנים והגורמים מטעמם, ועם חוסר השוויון אשר טבוע במערכת היחסים בין היצרן לצרכן, היא באמצעות קידום האסדרה של "הזכות לתקן" של הצרכן.

7. העותרת רואה בעתירה זו הגשמת שליחות. מבקשת היא להשמיע את קולו של הצרכן הקטן, אשר זכותו לאוטונומיה נפגעת במערכת היחסים הבלתי שוויונית הקיימת לו עם היצרן, נוכח המציאות המשפטית הקיימת, או יותר נכון, נוכח היעדר מציאות משפטית שתגן עליו.

8. העותרת מבקשת בעתירה זו להגן על קהל הצרכנים הישראלי מפני החלטתו של השר, אשר בעלת פגמיים מנהליים וחוקתיים, ויש בה כדי להותיר את המצב הקיים והפוגע ללא כל שינוי, וזאת תוך שהשר איננו שקל את האינטרס הצרכני כלל וכלל בסל שיקוליו.

ב. הצדדים

9. העותרת היא עמותת "אמון הציבור" (להלן: "העותרת", או "אמון הציבור"), ארגון ללא מטרות רווח המאוגד כחברה לתועלת הציבור. העותרת מייצגת צרכנים וצרכניות אל מול העסקים והרגולטור במטרה לקדם נורמות של הוגנות במשק הישראלי, ליישב מחלוקות בין הציבור לעסקים ולרשויות הציבוריות, וכן לשם טיפול בכשלים ועיוותים בענפים השונים.

10. המשיב הוא שר הכלכלה והתעשייה, הממונה על ביצוע חוק הגנת הצרכן מכוח סעיף 37 לחוק, ובכלל זה התקנת תקנות באשר לאחריות לטובין ולשירותים מכוח סעיף 18א(א) לחוק.

11. המשיבה היא התאחדות התעשיינים בישראל (להלן: "התאחדות התעשיינים"), אגודה הפועלת למען מגזרי התעשייה בישראל ומייצגת אותם אל מול הממשלה וההסתדרות, ושלפי הנטען חבריו עשויים להיות מושפעים מהעתירה ומתוצאותיה.

12. התאחדות התעשיינים לקחה חלק בהליך קבלת ההחלטה של השר, שכן היא הגורם היחיד שהשר ראה לנכון לשתף אותו, להיוועץ עמו ולהתחשב באינטרסים אותם הוא מייצג כחלק מהליך קבלת ההחלטה, במסגרתה חזר בו השר מהחלטתו הראשונית לאסדיר את הזכות לתקן בתקנות המותקנות מכוח חוק הגנת הצרכן.

13. אי לכך, בהחלטת בית המשפט הנכבד התאחדות התעשיינים צורפה כצד בעל עניין לעתירה, תוך יישום תקנה 6(א) לתקנות סדר הדין בבית המשפט לעניינים מינהליים (סדרי הדין), התשס"א-2000, וזאת לצורך עשיית צדק ומתוקף סמכותו של בית המשפט הנכבד בתקנה 20(ב) לתקנות סדר הדין בבית המשפט הגבוה לצדק, התשמ"ד-1984.

ג. העובדות הדרושות לעניין

14. בשנת 2019, פרסם מנכ"ל הרשות להגנת הצרכן ולסחר הוגן (להלן: "המנכ"ל") מסמך מחקר בהתאם לסמכות המוענקת לו בסעיף 20(א)(3) לחוק הגנת הצרכן, במסגרתו המליץ המנכ"ל כי יש להכיר ב"זכות לתקן" כזכות טבעית של הצרכן לפי חוק הגנת הצרכן - זאת בהתאם לממצאים שגילה בעקבות מחקרו ונוכח תהליכים דומים שהתרחשו במדינות שונות בנושא (להלן: "מסמך ההמלצה").

15. הרקע לפרסום מסמך ההמלצה, היה ביקורים שערך המנכ"ל בארצות הברית ובאירופה, במהלכם נחשף למאמצים שנעשים בעולם לקידום ה"זכות לתקן", בין היתר באמצעות חקיקה מתאימה אשר נחקקה בפרלמנטים של מדינות דמוקרטיות שונות.
16. במסמך ההמלצה, עמד המנכ"ל בהרחבה על כך שראוי וחשוב שהשר יפעיל את הסמכות שניתנה לו בסעיף 18א(א) לחוק הגנת הצרכן, **ויפעל למען פרסום תקנות אשר יכירו ב"זכות לתקן" ויחייבו יצרני טובין לתת שירות לצרכן לאחר מכירה** (כדוגמת אפשרות לתיקון פגמים, שירות למכירת חלפים ללקוחות וספקי משנה, ועוד).
17. עוד התייחס המנכ"ל במסמך ההמלצה לחשיבות התקנות שבאמצעותן ניתן יהיה **למנוע את ניצול הכוח המונופוליסטי של יצרני הטובין אשר קיים להם כיום, נוכח הבלעדיות והשליטה בתיקון הטובין ובאספקת החלפים המצויה בידיהם.**
18. מסמך ההמלצה החשוב הועבר אל השר אשר ראה לנכון לקבל את ההמלצות העומדות בבסיס המסמך **ולפרסמו**, תוך שהוא מדגיש כי המשרד רואה לנכון לקדם בתקנות את אסדרת הזכות הצרכנית החשובה - "הזכות לתקן", שיביאו לחיוב יצרני טובין להעניק שירות **אמיתי לצרכן** לאחר מכירת המוצר. דבר ההחלטה, לרבות תוכנה ומטרותיה, פורסם הן **בחשבון הפייסבוק הפוליטי של השר והן בחשבון הפייסבוק הרשמי של משרד הכלכלה והתעשייה.**
19. יודגש, במאה העשרים ואחת, פלטפורמת הפייסבוק מהווה **פלטפורמה מהותית ומרכזית בשיתוף החברה ובהעברת מסרים מצד רשויות השלטון אל הציבור**, באמצעותה נבחרו הציבור ורשויות השלטון מעדכנים ומשתפים את הציבור על אודות פעילותם, והיא הפכה לפלטפורה רשמית, בנוסף לאלה המעוגנות בחוק.
20. בהמשך לפרסום האמור, כינס השר ישיבת התייעצות לבחינת הנושא. דא עקא, **שלישיבה זו לא הוזמנו כלל הגורמים הנוגעים בדבר**, אשר עשויים להיות מושפעים מההחלטה. במקום זאת הוזמנו לקחת חלק בישיבת התייעצות רק גורמים ספציפיים, בעלי אינטרסים אישיים מובהקים - נציגים של החברות **היצרניות בלבד** מתחומי הטכנולוגיה, האלקטרוניקה והרכב בישראל, שלהם אינטרס כלכלי ברור למנוע מהצרכן לממש את האוטונומיה שלו לתקן את מוצריו, שאת חלקם מייצגת המשיבה – התאחדות התעשיינים.
21. באופן מפתיע, לאחר ישיבה זו בה נכחו נציגי היצרניות בלבד, ובהם המשיבה, **שינה השר במאה שמונים מעלות את העמדה אותה פירסם לציבור!** מעמדה מוצקה לפיה יש לקדם את אסדרת הזכות הצרכנית לתקן, החליט השר לבטל את החלטתו זו שפורסמה לכלל הציבור ולקבוע כי אין מקום לקדם את הזכות לתקן ולאסדירה בתקנות.
22. יצוין כי לאחר שהשר **הפך** את החלטתו, לא ראה הוא לנכון לעדכן בשנית את הציבור בדבר ביטול ההחלטה המקורית וקבלת ההחלטה החדשה, וכך לא נמסר דבר לציבור בדף הפייסבוק הפרטי של השר, בדף הפייסבוק של משרד הכלכלה או בכל אמצעי פרסום אחר (רשמי או שאינו רשמי). בכך, לא פעל השר לפרסם את החלטתו החדשה.
23. לאחר זמן, ומשראתה העותרת כי לא חלה התקדמות בכל הנוגע לקידום החלטת השר, שפורסמה בפייסבוק, שלחה העותרת מכתב הממוען למשרד הכלכלה והתעשייה ולשר, ובו ביקשה לעמוד על אודות התקדמות אסדרת הזכות לתקן.

24. רק נוכח המכתב ששלחה, ונוכח מכתבים דומים אחרים, נשלחה תגובה מטעם דוברות משרד הכלכלה והתעשייה, ולהפתעת העותרת צוין בה כי **'לאחר דיונים שנערכו בנושא, בין היתר עם נציגי התאגידים המובילים במשק המייצרים טובין, החליט השר שלא לקדם את הנושא'.**

25. כך ממש! ללא כל התייעצות עם הגורמים שלשמש נועדה הזכות לתקן, ובהליך בלתי תקין בעליל ללא הפעלת כל שיקול דעת סביר ומידתי, החליט השר לשנות עמדתו במאה שמונים מעלות וביטל באבחת חרב את הרפורמה עליה החליט בדבר קידום הזכות הצרכנית לתקן.

ד. המסגרת הנורמטיבית

26. הזכות לתקן היא זכות אשר עוסקת בשאלת כוחו של הצרכן לבוא בדרישה אל היצרן בדבר סיפוק מוצרים, דרישת חלקי חילוף וסיפוק מערך תיקונים סביר למוצר שברשותו. הזכות לתקן מוענקת לבעלי מוצר כלשהו, ולמעשה מאפשרת לבעל מוצר מסוגלות לתקן את המוצר שברשותו בכוחות עצמו, או לחלופין לקחת אותו לתיקון במקום על פי בחירתו האישית (Nicholas A. Mirr, *Guaranteeing the Defending the Right to Repair: An Argument for Federal Legislation* (Right to Repair, Iowa Law Review, Vol 105, 2393).

27. ויודגש, הכרה בזכות הצרכן לתקן, משליכה, בין היתר, על כך שעל היצרנים תוטל חובה למסור מידע שהוא רלוונטי לתיקון המוצרים, כמו גם לספק לשוק חלקי חילוף שנחוצים לתיקון בתנאים סבירים.

ד.1. הדין הקיים במערכת המשפט הישראלית

28. חוק הגנת הצרכן חוקק בשנת 1981, כאשר מטרתו המרכזית היא להגן על הצרכן על ידי קביעת שורה של חובות ואיסורים על העוסקים - יצרנים, יבואנים, סוחרים ונותני שירות (דברי הסבר להצעת חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981). חובות ואיסורים אלו נועדו לספק הגנה רחבה על הצרכנים על ידי מניעת התנהגות ערמומית של היצרנים או מי מטעם (סיני דויטש "דיני הצרכנות בישראל: קווי מיתאר" מאזני משפט א 11, 12 (2000)).

29. החוק כולל מגוון הוראות אשר מתייחסות למניעת הטעייה של צרכנים, הבאת מידע מלא לצרכנים על טיב העסקה אותה הם עורכים, והענקת כלים שבאמצעותם יוכלו הצרכנים לממש את זכויותיהם, על ידי הגשת תובענה לפיצויים במקרה שנגרם נזק עקב הפרת הוראות. על כן, החוק עוסק בהגדרת זכויות הצרכנים ובניסיון להנחיל מאזן כוחות שוויוני יותר בין היצרן לצרכן; זאת, כחלק ממגמה עולמית שתוצג בהמשך.

30. בשורה ארוכה של פסקי דין בנושא 'דיני הצרכנות' ניתנה התייחסות לתכלית המרכזית שעולה מתוך דינים אלו. בין היתר נקבע כי החוק ביקש לתת ביטוי לרצונו של המחוקק הישראלי להעניק הגנה על הצרכן החלש מפני הכוח העודף של הפירמות בשוק (אמל ג'בארין דיני מסחר אלקטרוני צרכני 83 (2015) (להלן: "ג'בארין, דיני מסחר אלקטרוני")).

31. יפים לעניין זה דבריה של כבוד השופטת שטרסברג-כהן: **"לחוק הגנת הצרכן, המהווה חלק מן החקיקה הצרכנית, תכליות רבות שליבתן היא הגנה על הצרכן מפני העוסק בעל המעמד הכלכלי העדיף וצמצום פערי הכוחות וחוסר השוויון בעמדות המיקוח של הצדדים. מטרתו להשליט אורחות התנהגות ראויות על המגזר העסקי ולקבוע כללי משחק הוגנים ביחסים שבין הצרכן**

לעוסק " [ההדגשה אינה במקור – ט.א.] (דנ"א 5712/01 יוסף ברזני נ' בזק, חברה ישראלית לתקשורת בע"מ, פ"ד נז(6) 385, 432 (2003)).

32. בהתאם להוראות סעיף 37 לחוק הגנת הצרכן, השר אחראי לביצוע ויישום הוראות החוק, לרבות להגשמת המטרות שהובאו לעיל, ולכן משרד הכלכלה והתעשייה בראשותו עומד השר הוא הגוף אשר מוסמך להתוות את המדיניות הלאומית בדבר שירותי הגנת הצרכן בישראל, ובפרט בכל הנוגע לזכות הצרכנית לתקן.

33. כך, סעיף 18א(א) לחוק הגנת הצרכן מעניק לשר סמכות מפורשת וממוקדת להתקין תקנות המתייחסות לאחריות טובין או שירותים לאחר המכירה, ובין היתר מאפשר הסעיף אסדרת הזכות לתקן, שכן הסעיף קובע במפורש כי לשר ישנה הסמכות להתקין תקנות אשר מתייחסות לתיקון ליקויים ופגמים של הצרכן לאחר המכירה (סעיף 18א(א)(1) לחוק).

34. מכאן יוצא כי לשון החוק מלמדת על כוונתו הברורה של המחוקק להפקיד בידי השר את היכולת לקדם אסדרה שתגן על הצרכן במערכת היחסים מול היצרן, ובפרט בכל הנוגע לזכות לתקן.

35. ויודגש, מחשבה כי הפעילות הצרכנית של הפרט מתחילה ומסתיימת בעסקה עצמה היא מוטעית. פעילותו של הצרכן אינה מוגבלת לעסקה הצרכנית - זו מתחילה טרם העסקה, למשל בעת נכנס הצרכן למרכולתו של העוסק, וממשיכה גם לאחר העסקה, למשל עת נדרש הצרכן להשתמש במוצר שרכש ואף לתקנו (ג'בארין, דיני מסחר אלקטרוני, עמוד 68).

36. ראוי לציין כי כיום כבר קיימות תקנות הגנת הצרכן (אחריות ושירות לאחר מכירה), תשס"ו-2006 (להלן: "תקנות הגנת הצרכן", או "התקנות"), אשר במסגרתן ביקש השר לאסדר את זכותו הצרכנית של הצרכן לתקן לאחר רכישת המוצר, אך אסדרה זו – לטעמה של העותרת – נעשתה באופן חלקי ובלתי ממצא ואף באופן המעמיק את השליטה של היצרנים בצרכנים.

37. דא עקא, במסגרת תקנות אלו, לא רק שמחוקק המשנה לא תיקן את חוסר הסימטריה שטבועה במערכת היחסים בין היצרן לבין הצרכן, אלא שהועמק המונופול המצוי בידי היצרן. זאת בייחוד נוכח קביעת התקנות כי "יצרן של טובין שנמכרו לצרכן יתקן, בעצמו או באמצעות אחר מטעמו" (סעיף 2 לתקנות הגנת הצרכן).

38. ודוק, תקנות אלה העניקו מפורשות ליצרן את השליטה הבלעדית על הקניין של הצרכן בשלב שלאחר המכירה, שכן מעניקות הן אפשרות ליצרן להטיל במסגרת מוצריו שלל מגבלות המצמצמות את חירותו של הצרכן לבצע תיקונים היכן שיחפוץ, ומחייבות אותו לתקן את המוצר אך ורק במסגרת שירותו של היצרן או גורם מטעמו.

39. מכאן יוצא כי הצרכן רכש את המוצר מהיצרן, כך שהמוצר הפך לקניינו ומצוי הוא בשליטתו הבלעדית, אך בפועל מטילים היצרנים בחסות התקנות מגבלות אשר משעבדות את הצרכן לשירותיו של היצרן ולחסדיו.

40. יתרה מזו, אפשרות התיקון כשלעצמה מצומצמת באופן חריג; שכן מעבר לכך שהתיקון מוגבל לידו של היצרן או אחר מטעמו בלבד, הרי שגם פרק הזמן מוגבל. זאת נוכח קביעת התקנות כי תקופת האחריות שהיצרן מחויב לה מוגבלת "לתקופה של שנה מיום מסירת הטובין לצרכן" (סעיף 1 לתקנות הגנת הצרכן).

41. כלומר, פרק הזמן שהיצרן או מי מטעמו מחויב לתקן לצרכן את הטובין שברשותו הוא מצומצם משמעותית כאשר מוגבל לשנה אחת בלבד.
42. לא זו אף זו, גם כאשר תקנות הגנת הצרכן מסדירות את אספקת חלקי החילוף שבה מחויב יצרן של טובין כלפי הצרכן, ישנה הטייה משמעותית כלפי היצרן; שכן סעיף 3(א) לתקנות הגנת הצרכן, קובע כי "יצרן של טובין אשר נמכרו לצרכן יספק, על פי דרישת הצרכן, חלקי חילוף לשם תיקון הטובין, עד תום תקופת האחריות שנקבעה לטובין" - וכאמור, תקופה האחריות עומדת על שנה אחת בלבד.
43. על כן, לאחר תקופה של שנה אחת הזכות של הצרכן לתקן נעלמת כליל; שכן מעבר לתקופה של שנה, לא מחויב היצרן לספק לצרכן חלקי חילוף כלל.
44. משכך, הדין הקיים בישראל כיום הוא כזה שבשנה הראשונה יש לצרכן זכות לתקן שהיא מצומצמת מאוד נוכח העובדה שמוגבלת היא לתיקון אצל הצרכן או למי מטעמו, וכן לאחר תום שנת האחריות הראשונה והיחידה, אין למעשה לצרכן זכות לתקן כלל וכלל - זאת הן לאור העובדה שהיצרן או אדם מטעמו לא מחויב יותר לתיקון המוצר והן בשל כך שהיצרן לא מחויב לאספקת חלקי חילוף.
45. ודוק, על אף שלכאורה תקנות הגנת הצרכן מספקות לצרכן זכות לתקן, הרי שהסתכלות מעמיקה על התקנות מלמדת כי **הזכות לתקן מצומצמת ביותר ולאחר שנה נעלמת לחלוטין**.
46. יובהר כי לעניין אספקת חלקי החילוף על ידי יצרן הטובין ישנו חריג; סעיף 3(ג) לתקנות הגנת הצרכן מגדירות רשימה מצומצמת של טובין שאספקת חלקי החילוף שלהם היא לתקופה של שבע שנים (בהתאם לתוספת הראשונה לתקנות הגנת הצרכן). אך כאמור, **מדובר בחריג ולא בכלל**.

2.ד. משפט משווה

47. הסתכלות השוואתית באשר לזכות הצרכנית לתקן, מלמדת כי בשלל מדינות ברחבי העולם ישנה **התפקחות צרכנית** אשר משליכה על התפתחות החקיקה הקיימת. כך למשל, **בארצות הברית** אשר החקיקה הצרכנית בה מוסדרת ככלל במסגרת מדינות הפדרציה, 32 מדינות מצויות בעיצומו של הליך קידום חקיקת הזכות לתקן ועתיד להיקבע בהן בחקיקה כי **על היצרן לשותף את המידע הדרוש לתיקון** (Grinvald, L. C., & Tur-Sinai, O. The Right to Repair: Perspectives from (the United States (2021).
48. יתר על כן, **מדינת מסצ'וסטס** אף נחלה הצלחה במאמצים אלו, **וכיום מהווה את המדינה החלוצה בארצות הברית בנוגע לאימוץ הזכות לתקן בחקיקה** (He, S., Lai, D., & Lee, J. The medical (right to repair: the right to save lives. *The Lancet*, 397(10281), 1260-1261 (2021).
49. נוסף על כך, ארצות הברית אף עושה מאמצים כבירים להעברת 'הזכות לתקן' **במישור הפדרלי**, כך שזו תחייב את כלל מדינות הפדרציה. לאחרונה, הנשיא ג'ו ביידן חתם על צו מינהלי בנושא 'קידום תחרות בכלכלה האמריקאית', במסגרתו קרא לנציבות הסחר הפדרלית לקבוע כללים שיביאו לסופן של המגבלות התחרותיות אשר מגבילות את היכולות של הצרכן לתקן את המוצר שברשותו (Atkinson, R. D., Portuese, A., Castro, D., & Ezell, S. *Reflections on President Biden's Executive Order on Competition*. Information Technology and Innovation Foundation (2021).

50. יצוין כי הצו המינהלי שקידם הנשיא ביידן היה **בעל השפעה ממשית על השוק האמריקאי**, ובעקבותיו החליטה חברת "Apple", ענקית הטכנולוגיה, לפעול למען הצרכנים בארצות הברית על ידי מתן אפשרות לצרכנים להחליף מסכים שבורים, סוללות ורכיבי מצלמה באופן עצמי. זאת לאחר שנים רבות בהם התנגדה באופן מוחלט לאפשר את אפשרות זו ("אפל תאפשר למשתמשים לתקן את האייפון שלהם בעצמם" **גלובס** 18.11.2021).
- הכתבה מצורפת לכתב עתירה ומסומנת **כנספח ע/1**.
51. וכי בפעם הראשונה נבחנת אסדרה **בחקיקה פדרלית** (Promoting Automotive Repair, Trade (and Sales (PARTS) Act, H.R. 1879, 115th Cong. (2017)).
52. לאור זאת, העותרת תטען שהשינוי במדיניות של חברת "Apple" בארצות הברית, מדגישה עד כמה **הקידום הרגולטורי על ידי המדינה היא עניין מתבקש** בסוגיה זו, וכי אין לצפות כי זכויות הצרכן יינתנו ללא מעורבות ממשלתית.
53. ויודגש, ארצות הברית לא לבד תשכון. הזכות הצרכנית לתקן תפסה תאוצה גם **במדינות הדמוקרטיות באירופה המערבית**. כך למשל, **בבריטניה** הועברה בחקיקה מגבלה המחייבת יצרנים לספק חלקי חילוף לרשות תיקונים מקצועיים של צד שלישי בתחומים מסוימים (Productivity Commission. Right to repair: Productivity Commission draft report. (2021)), וכך, בניגוד למצב בישראל, החקיקה הבריטית **מאפשרת לצרכן הבריטי לערוך תיקון אצל גורם שאינו היצרן או גורם מטעמו**.
54. וביולי 2017 קרא הפרלמנט האירופי ליצרנים להאריך את חיי המוצרים, תוך שהוא ממליץ לנקוט באמצעים להפיכת התיקון לנגיש ואטרקטיבי לצרכנים והארכת תקופת האחריות שניתנת עליהם ("Towards a more sustainable single market for business and consumers", European Parliament resolution of 25 November 2020 Towards a more sustainable single market for business and consumers (2020/2021(INI)), המסמך מצורף **נספח ע/2**).
55. לאור כל אלה ניתן ללמוד כי הזכות לתקן, כפי שמיושמת כיום בדין הישראלי בכלל ובתקנות בפרט, מגשימה את האינטרסים של קבוצת היצרנים בלבד, ואין היא מביאה לידי מימוש את הזכויות והאינטרסים של הצרכן. כך למעשה, **הזכות האוטונומית של הצרכן לשלוט במוצר שרכש לא מקבלת כיום הגנה מספקת על ידי הדין הנוהג, ולא מוגשמת זכותו החוקתית של הצרכן לתקן ולהיות הגורם השולט בקניינו**. כך, יש לראות בזכות לתקן בדין הישראלי, זכות לכאורה וזכות **במובן הצר, כזו המטילה חובה על הצרכן** (Hohfeld, W. N. (1917). Fundamental Legal Conceptions as Applied in Judicial Reasoning. *The Yale Law Journal*, 26(8), 710).
56. העותרת תטען שהסתכלות השוואתית מלמדת באופן ברור שהחלטת השר שלא לקדם את אסדרת הזכות לתקן פוגעת בזכות חוקתית חשובה במדינה דמוקרטית - הזכות לאוטונומיה של הפרט - וכן שלא ראוי שמדינה מתקדמת כמו מדינת ישראל לא תכתב עם הקו של המדינות המערביות בעניין; זאת בנוסף על הפגמים המינהליים המהותיים שנפלו בהחלטת השר. העותרת תבקש להרחיב על שני פגמים מהותיים אלו בפרקים הבאים.

ה. פגמים בהליך המינהלי

57. במסגרת פרק זה, העותרת תטען ותפרט מדוע ההליך המינהלי במסגרתו השר קיבל החלטה לבטל את הליך אסדרת הזכות הצרכנית לתקן בתקנות, היה בלתי תקין.
58. בין היתר, העותרת תטען כי ההליך המינהלי **כלל פגמים מהותיים**, נוכח הליך ההיוועצות פסול ופגום שניהל השר, תשתית עובדתית לקויה שעמדה בבסיס החלטתו, והיעדר עמידה בחובת ההנמקה המוטלת על שר כרשות מינהלית, אשר בשל כל אחד מפגמים אלו, ובוודאי נוכח משקלם המצטבר, **ראוי ומוצדק כי בית משפט נכבד זה, יבטל את ההחלטה המינהלית שהתקבלה.**

ה.1. הליך היוועצות פסול

59. משמעות הליך ההיוועצות הוא החלפת דעות, שמיעת עמדות שונות מפי גורמים שרלוונטיים לעניין ושקילתן על ידי הרשות המינהלית המוסמכת, עובר להפעלת סמכותה בעניין (ע"פ 3490/90 יקב הגליל יוסף גולד ובניו בע"מ נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(1) 11, 17 (1993) (להלן: "יקב הגליל").
60. בית המשפט העליון הכיר בכך שגם **בהיעדר חובה סטטוטורית מפורשת** אשר קובעת כי חובה לערוך הליך היוועצות, ההחלטה על עריכת היוועצות עשויה להגיח לאור חובות אחרות שחייבת בהן הרשות המינהלית, ועל כן איננה מהווה היוועצות וולונטרית במלוא מובן המילה (דפנה ברק-ארז **משפט מינהלי**, כרך א 306 (2010) (להלן: "ברק-ארז, משפט מינהלי א")). אי לכך, ככלל הליך היוועצות נחשב להפעלת סמכות עזר שנתונה לרשות המינהלית לשם מילוי תפקידה (סעיף 17 לחוק הפרשנות, תשמ"א-1981).
61. עריכת היוועצות עובר לקבלת ההחלטה מקדמת תכליות רצויות וראויות בציבור, שיש בהן בכדי להביא לשיפור ההחלטה המינהלית המתקבלת על ידי קבלת תמונה רחבה וכוללת, וכן קידום ערכים של שיתופיות הציבור החשובים במשטר הדמוקרטי (יקב הגליל, עמוד 15).
62. ודוק, היוועצות תורמת הן למקבל ההחלטה על ידי שיפור החלטתו, הן לנותן העצה בשל ההגנה על האינטרסים שלו, והן לציבור בכללותו לאור ההיבט הדמוקרטי, עידוד השקיפות וקבלת החלטה המבוססת על שמיעת עמדות שונות (בג"ץ 5933/98 פורום היוצרים הדוקומנטריים נ' נשיא המדינה, פ"ד נד(3) 496, 511-512 (2000)).
63. על כן, עריכת היוועצות **יזומה ווולונטרית** על ידי הרשות המינהלית מכוח פנייתה לגורמים חיצוניים מהווה הליך מקובל וראוי, ולעיתים אף הכרחי. זו מהווה אמצעי חשוב לגיבוש החלטה מינהלית ראויה שנשענת על תשתית עובדתית מלאה ובדוקה לטובת האינטרס הציבורי (בג"ץ 8850/02 פסטינגר נ' שר המשפטים, פ"ד נח(2) 696, 706 (2004)).
64. לאור האמור, העותרת תטען כי על אף שהפנייה של השר אל נציגי החברות היצרניות והיבואניות למען הליך היוועצות וולנטרי היא רצויה והכרחית נוכח העובדה שמדובר בתחום מתפתח בישראל ובעל השפעה על גורמים שונים, הרי משנפל פגם מהותי בהליך ההיוועצות **שערך השר מהווה הדבר פגם מהותי היורד לשורשו של ההליך המינהלי.**
65. כלומר, משהיוועצות שערך השר נערכה אך ורק עם הגורמים האינטרסנטיים שמייצגים את ציבור היצרנים, מדובר בהיוועצות פסולה שאינה מגשימה את מטרתה, נוכח היותה בלתי כנה ובלתי ראויה.

66. אי לכך, השר אינו יכול לזקוף לזכותו את קיום הליך ההיוועצות הוולנטרי כביטוי לכך שערך הליך רציני לשם קבלת ההחלטה, שכן נדמה כי נערך הליך חסר תוכן (ברק-ארז, משפט מינהלי א, עמוד 317), אשר עצם עריכתו מהווה פגם בהליך המינהלי ומעלה חשד שיש בהחלטה שיקולים זרים.
67. נדגיש, היוועצות באה לקדם גם חלק מהזכויות הפרוצדורליות הקיימות לפרט אל מול המינהל.
68. כך למעשה, אין כל תוספת או טיב בתשובת דוברות המשרד כי ההחלטה התקבלה לאחר דיונים עם נציגי התאגידים במשק. אותם דיונים מהווים הליך היוועצות פסול וחסר תוכן שנערך רק עם צד אחד, ללא כל התייחסות לקהל הצרכנים שההחלטה נוגעת בהם באופן ישיר, וללא שיתוף ראוי וקבלת מידע מספק מכלל הגורמים הרלוונטיים הנוגעים בדבר – כמו העותרת עצמה.
69. ויודגש, כי גם בהליך של היוועצות וולונטרית מצד הרשות המינהלית, על הרשות המוסמכת לנהוג בהגינות ובהתאם לעקרונות הכללים של המשפט המינהלי (ברק-ארז, משפט מינהלי א, עמוד 317). ועוד, כאשר נועץ השר באחר, בעניינינו במשיבה, ומכשלא היתה לו חובה לעשות כן, ההחלטה הסופית שמורה לשר. מסקנה זו עולה מעקרון עצמאות שיקול הדעת המינהלי (בג"ץ 70/50 מיכלין נ' שר הבריאות, פ"ד ד 319, 323 (1950)). לפיכך, מקום בו השר קיבל החלטה, ללא היוועצות, לאמץ את המלצות המסמך, ורק לאחר מכן, ובמפתיע, החליט לקיים היוועצות מצומצמת ולחזור בו מהחלטתו הראשונה, מוטל עליו נטל כבד יותר לנמק מדוע עשה כן, הן בשל שינוי דעתו והן בשל הכשלים העולים מההליך.
70. כך נקבע כי במקום בו רשות מינהלית נועצת רק עם צד אחד יש חשש לעיוות והשפעה בלתי מאוזנת, שכן רק האינטרסים של צד אחד נשקלים. די בכך שהמשיב נועץ רק עם המשיבה כדי לבטל את החלטתו של השר (רע"א 3577/93 הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ נ' אהרון מוריאנו, מח(4) 70, 87 (1994)). ואף אם מחזיקה העותרת בדעה הידועה לשר, היתה לו חובה לשמוע את השקפתם, וזו עשויה לעזור לו בהפעלת סמכויותיו (ע"פ 22/89 מחמוד עזבה נ' מדינת ישראל, מג(2) 592, 600-601 (1989)).
71. אכן, למשיב לא קמה חובה להיוועצות באותו עניין, אך גם אם לא נקבעה חובה סטטוטורית להיוועצות, עמד על כך בית המשפט בקובעו כי חובה זו עשויה לצמוח מחובותיה הכלליות של הרשות המינהלית ובהן החובה לפעול בסבירות ולהניח תשתית עובדתית הולמת (בג"ץ 5303/16 יעל גרמן נ' שר הבריאות, 11 (נבו 13.11.2018)). עוד הודגש שם כי על ההיוועצות להתקיים קודם לקבלת ההחלטה המנהלית, כך, היה מצופה מהמשיב, גם ללא חובה סטטוטורית, לקיים את ההיוועצות לפני פרסום ההחלטה הראשונה, ולקיימה כנדרש.
72. לפיכך, משעה שהשר לקח על עצמו את הליך ההיוועצות באופן וולונטרי, הרי שעליו לעמוד באמות המידה המקובלות של ההליך המינהלי, ואי עמידתו בהגינות כלפי ציבור הצרכנים פוסלת את הליך ההיוועצות שערך, ואף את ההחלטה עצמה שהתקבלה בעקבותיו!
73. כלומר, הפגם עליה עמדה לעיל העותרת הוא כה חמור, עד כדי כך שעל הפרת החובה להוביל לפסילת ההחלטה שהתקבלה.

ה.2. תשתית עובדתית לקווה

74. תנאי מוקדם לקבלת החלטה על ידי רשות מינהלית מוסמכת הוא ביסוסה על תשתית עובדתית, שכן אין כל טעם וצורך בהחלטה שאיננה מתכתבת עם הנסיבות העובדתיות של אותו העניין (בג"ץ 5277/96 חוד, **חברה לתעשיות מוצרי מתכת בע"מ נ' שר האוצר**, פ"ד נ(5) 854, 863 (1997)).
75. בית המשפט העליון הדגיש בפסיקתו לא פעם את החשיבות של קיומה של תשתית עובדתית תקינה לשם קבלת החלטה ראויה. בעניין זה ראו למשל את דבריו של **כבוד השופט אור**: "הלכה היא, שעל-מנת שרשות ציבורית תמלא תפקידה כהלכה, עליה לדאוג תחילה שכל העובדות והנתונים הנוגעים לעניין יהיו לפניו. באין תשתית עובדתית הולמת, לא כל החשוב והדרוש להכרעה בעניין יהיו לנגד עיניה של הרשות" [ההדגשה אינה במקור – ט.א.] (בג"ץ 2013/91 עיריית רמלה נ' שר הפנים, פ"ד מו(1) 271, 279 (1991) (להלן: "פרשת רמלה")).
76. הלכה ידועה היא שהליך איסוף העובדות והנתונים על ידי הרשות המינהלית המוסמכת צריכה לעמוד **בארבעה מבחנים**: (א) על הרשות המינהלית לערוך איסוף נתונים סביר של ראיות ונתונים עבור קבלת ההחלטה וזאת בהתאם למהות הסמכות ונסיבות הסוגיה; (ב) על הרשות המינהלית לאסוף ראיות ונתונים בעלי שייכות לעניין; (ג) על הרשות המינהלית להקפיד על אמינות הראיות והנתונים אשר יבחנו תחת מבחן הראיה המינהלית, לפיו על הרשות להסתמך על נתונים שאדם סביר היה מסתמך עליהם בנסיבות העניין; (ד) על הרשות המינהלית להקפיד על ראיות מהותיות שמספקות תשתית עובדתית מוצקה שתומכת בהחלטה, והדבר ייבחן באופן אובייקטיבי על ידי בדיקה אם רשות סבירה הייתה מסתמכת על אותן ראיות לשם קבלת ההחלטה (בג"ץ 987/94 יורונט קווי זהב (1992) בע"מ נ' שרת התקשורת, פ"ד מח(5) 412, 423-425 (1994) (להלן: "פרשת יורונט")).
77. ויודגש, אין במבחנים אלו כדי להחמיר עם הרשות המינהלית ולשבש את תפקודה. אותם מבחנים משמשים כדי להבהיר את המצופה מהרשות המינהלית כאשר זו נדרשת לקבל החלטה המבוססת על עובדות, ולשם הרתעה שסטייה משמעותית של הרשות מאחד ממבחני הפסיקה, עלולה לערער את התשתית העובדתית באופן שימוטט את החלטת הרשות (פרשת יורונט, עמוד 426).
78. בהתאם לכך, העותרת תטען כי ההחלטה של השר שלא לקדם אסדרה של הזכות לתקן בתקנות, ניתנה בחוסר עצמאות וענייניות ואיננה עומדת במבחנים שנקבעו בפסיקה, והכל כפי שיובא להלן.
79. באשר למבחן הראשון, העותרת תטען כי החלטת השר שלא לקדם אסדרה של הזכות לתקן לא לוותה בראיות ובנתונים מספקים, והתקבלה ללא איסוף נתונים ראוי.
80. מלבד מסמך ההמלצה וההיוועצות שקיים השר עם נציגי התאגידים במשק שספק אם עלו בה נתונים וראיות ששופכות אור בסוגיה, השר לא חקר ואסף מידע סביר ורלוונטי לעניין הזכות לתקן, ולא התייחס כלל לזכויות ולאינטרסים של קהל הצרכנים שמושפע באופן מהותי מהחלטתו.
81. באשר למבחן השני, העותרת תטען כי החלטת השר אינה מבוססת על הראיות הרלוונטיות להחלטה.
82. בעניין זה תפנה העותרת לכך שלאחר שהמנכ"ל העלה על כתב את מסמך ההמלצה לאסדרת הזכות לתקן, ערך השר היוועצות בעל-פה ובחדר סגור עם נציגי החברות היצרניות בלבד, שבעקבותיו שינה הוא את החלטתו, והדבר מעלה חשד כי השיקולים שעל בסיסם התקבלה ההחלטה של השר אינם

שיקולים רלוונטים לנסיבות העניין - כדוגמת היעדר אינטרס כלכלי של היצרנית לקדם אסדרה של הזכות לתקן.

83. באשר למבחן השלישי, העותרת תטען כי החלטת השר לבטל את אסדרת הזכות לתקן אינה עומדת אף במבחן אמינות הנתונים שעל בסיסם התקבלה ההחלטה.

84. מצופה מרשות סבירה שלא להסתמך על נתוני היצרנים בלבד, להם אינטרס כלכלי מובהק, ולקחת בערבון מוגבל, תוך כיבוד וחשד, של כל נתון אשר הוצג בהליך ההיוועצות עמם. כלומר, הליך ההיוועצות עם גורם אינטרסנטי מעלה חשד כי הנתונים שהוצגו לשר (אם הוצגו בכלל נתונים) הם בוודאי מוטים, חד צדדיים, אשר אמינותם מוטלת בספק ונגועה באינטרס הכלכלי האישי של היצרנים, שאינו תואם את האינטרס הציבורי.

85. על כן, הנתונים שהוצגו בהליך ההיוועצות, שעל בסיסם קיבל השר את החלטתו, אינם תשתית עובדתית אמינה שניתן לבסס עליה החלטה מינהלית תקינה, ונראה איפוא שרשות מינהלית סבירה הייתה פועלת לשם איתור נתונים נוספים – בלתי מוטים – אשר ניתן לבסס עליהם החלטה המטיבה עם האינטרס הציבורי.

86. באשר למבחן הרביעי, העותרת תטען כי החלטת השר איננה מבוססת על ראיות מהותיות אשר מספיקות כדי לתמוך בהחלטה, וכך קיים סיכוי קלוש שרשות מינהלית סבירה הייתה מסתמכת בנסיבות העניין על תשתית דלה כמו התשתית העובדתית עליה נשענת ההחלטה נשוא העתירה.

87. העובדה שהתשתית העובדתית עליה ביסס השר את החלטתו מכילה ברובה אינטרס של צד אחד במשוואה – קהל היצרנים שלו אינטרס כלכלי צר שאינו תואם את האינטרס הצרכני – איננה עומדת בגדר תשתית עובדתית ראויה שכוללת את כלל הראיות המהותיות לשם קבלת ההחלטה בנסיבות העניין.

88. הנה כי כן, משארבעת המבחנים עליהם עמדה הפסיקה אינם מתקיימים, הרי שהחלטת השר נשענת על תשתית עובדתית בלתי מספקת ובלתי סבירה, אשר מצדיקה את התערבות בית המשפט לפסילת ההחלטה.

89. בכך לא די. העותרת תדגיש כי במצבים שבהם החלטות מינהליות פוגעת בזכויות יסוד, כמו ההחלטה בנסיבות בענייננו אשר עוסקת בזכות הפרט לאוטונומיה, על הרשות המינהלית לאמץ **אמת מידה ראייתית מחמירה יותר מהרגיל**. דרישה זו נחשבת כחלק בלתי נפרד מההגנה החוקתיות שמקבלות זכויות אלה (ברק-ארז, **משפט מינהלי א**, עמוד 448; בג"ץ 2/84 **משה ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה**, לט(2) 225, 251 (1985)).

90. לפיכך, משהחלטת השר לא עמדה ברף התחנות של התשתית העובדתית המצופה מן הרשות, הרי שברור כי זו אינה עומדת גם ברף המחמיר המצופה מהחלטה אשר מעורבות בה הזכות לאוטונומיה של הצרכן, וחירותו לקבל החלטה בדבר המקום שבו יתקן או יתחזק את מוצריו.

ה. 3. היעדר הנמקה מספקת

91. חובתה של הרשות המינהלית המוסמכת לנמק את החלטותיה. חובה זו מהווה ביטוי לחובת ההגיונות בה מחויבת רשות מינהלית, וחשובה היא להליך המינהלי לאור כך שהיא שמסייעת לרשות לקבל החלטה רציונלית ומשוללת שרירותיות, מאפשרת הסתמכות של הציבור עליה, ומספקת

תשתית עובדתית לביקורת חיצונית על ההחלטה (יואב דותן "חובת ההנמקה של רשויות מינהל וגופים נבחרים" מחקרי משפט יט 5, 12-7 (2002)).

92. יפים לעניין זה דבריו של כבוד השופט ברנזון: "מן הדין הוא שהמשיב יתן נימוקים לכל החלטה התלויה בשיקול-דעת... עליו להראות כיצד ועל סמך מה הגיע להחלטתו... הרי ההחלטה, אם היא אינה שרירותית, חייבת להיות מבוססת על עובדות, ממצאים ושיקולים מסויימים, ואם כך הוא הדבר, מדוע לא יירשמו כל אלה ולא יודעו למי שהדבר נוגע לו כדי שאפשר יהיה להעמידה לביקורת ולמבחן?" (בג"ץ 143/56 אחגיג נ' המפקח על התעבורה, פ"ד יא 370, 372 (1957)).

93. חובת ההנמקה הסטטוטורית שחלה על רשויות מינהליות, מעוגנת בחוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), התשי"ט-1958 (להלן: "חוק ההנמקות"), אשר קובע כי על עובד ציבור חלה החובה לנמק את החלטתו כאשר זה מתבקש על ידי פרט להשתמש בסמכותו (סעיף 2א לחוק ההנמקות).

94. ברם, מלבד חובת ההנמקה הסטטוטורית, הלכה היא שחובת ההנמקה תחול גם במקום שבו הפרט לא בהכרח מבקש בהנמקה. קרי, לרשות המינהלית קמה חובת הנמקה פסיקתית בכל החלטותיה, וזו נגזרת באופן ישיר מחובת ההגיונות שבה מחויבת עבור הפרט והציבור בכללותו (בג"ץ 2159/97 מועצה אזורית חוף אשקלון נ' שר הפנים, פ"ד נב(1) 75, 87-88 (1998)).

95. לאור זאת, העותרת תטען כי ההנמקה שסיפק השר להחלטה לבטל את אסדרת הזכות לתקן בתקנות היא איננה הנמקה מספקת. שכן, על אף מסירת ההודעה השטחית מדוברות משרדו, הרי שתוכנה דל, לקוני וסתמי, וכך משקף שיש בו כדי לצאת ידי חובה, שכן לא ניתן כל התייחסות לשיקולים ששקל השר בהחלטה ולעובדות והממצאים המצויים בבסיס החלטתו.

96. העותרת תזכיר שכל שנאמר בהודעה שנמסרה מטעם השר הוא כי "לאחר דיונים שנערכו בנושא, בין היתר עם נציגי התאגידים המובילים במשק המייצרים טובין, החליט השר שלא לקדם את הנושא". קרי, ההנמקה לא כוללת כלל וכלל כל נימוק לגופו של עניין, ואף יש בה כדי לסבור שבכלל מדובר בהחלטה חדשה לחלוטין, שכן לא כוללת כל התייחסות לזניחת ההחלטה הקודמת.

97. לפיכך, העותרת תטען כי השר חרג מסמכותו שעה לא סיפק הנמקה ראויה להחלטתו, ומשכך, הרי שלא עמד בחובת ההנמקה שחלה עליו מכוח חובת ההגיונות בה מחויב.

98. נוסף על כך, העותרת תטען שהנימוק הדל שסופק מעלה ספקות ביחס להחלטה של השר שלא לקדם את האסדרה. שכן, כפי שכבר הוכר בפסיקה, הימנעות של רשות מלנמק את החלטתה עשויה להיות בשל הצורך להסוות את שיקולים שהשתיקה יפה להן (בג"ץ 3551/97 ברנר נ' ועדת השרים שלפי חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], תשל"א-1971, פ"ד נא(5) 754, 772 (1997)).

99. לפיכך, העותרת תטען כי הימנעות השר לנמק את החלטתו ולפרט על אודות ההחלטה (מלבד מסירת הודעה שטחית) מעלים ספקות כבדות באשר להחלטה ולא עומדים בחובתם לנמק.

ו. פגמים בשיקול הדעת המינהלי

100. בית המשפט העליון הכיר בפסיקתו בכך שעל רשות מינהלית להפעיל את שיקול דעתה על בסיס שיקולים עניינים, בהיעדר שרירותיות, בסבירות, במידתיות, בתום לב, בהיעדר הפליה, וכפי שרשות מינהלית סבירה הייתה פועלת בנסיבות העניין (בג"ץ 571/89 מוסקוביץ' נ' מועצת השמאים, פ"ד מד(2) 236 (1990)).

101. במסגרת פרק זה, העותרת תטען ותפרט להלן, מדוע נפלו פגמים בשיקול הדעת המינהלי של השר בעת קבלת ההחלטה לבטל את אסדרת הזכות לתקן. **כל אחד מהפגמים שיוצגו, ובוודאי נוכח משקלם המצטבר, מצדיקים כי בית משפט נכבד זה, יפעיל ביקורת שיפוטית על החלטת השר ויבטלה.**

1.1. שרירותיות מינהלית

102. החלטה של רשות מינהלית צריכה לכלול התייחסות לכלל השיקולים הרלוונטיים להחלטה, ולכן החלטה המתקבלת **בהעדר התחשבות בשיקול שדרוש לעניין, היא החלטה פגומה בשל אי ההתייחסות עצמה** (דפנה ברק-ארז **משפט מינהלי**, כרך ב 726 (2010) (להלן: "ברק-ארז, משפט מינהלי ב").

103. יפים לעניין זה דבריה של **כבוד השופטת דורנר**: "החלטה שנתקבלה בלי להתחשב בשיקול שלעניין היא פגומה בשל כך בלבד, ולשם פסילתה לא נדרש כי היא תהיה בלתי סבירה במידה קיצונית או בלתי-סבירה בכלל.... אין לומר כי החלטה היא כדין - אף במקרה יוצא מן הכלל שבו מצויה החלטה כזאת במיתחם הסבירות - אם לנגד עיניה של הרשות שקיבלה אותה לא עמדו כלל השיקולים הרלוונטיים" (דנג"ץ 3299/93 **ויכסלבאום נ' שר הביטחון**, פ"ד מט(2) 195, 210 (1995).

104. העותרת תטען, כי לאור העובדה שהשר לא קיים את ההיוועצות כדין, ושמע רק את הגורמים שמייצגים את ציבור היצרנים בעת קבלת ההחלטה, אזי ברור כי לא הגיעו לפתח דלתו כלל השיקולים, ובייחוד השיקולים הנוגעים לקהל הצרכנים. משכך, יש לראות בהחלטתו כזו שאליה הגיע בשרירותיות.

105. נראה איפוא כי **מן הראוי שהחלטה שיש בה בכדי להשפיע על הזכות הצרכנית לתקן תכלול במסגרת הליך קבלתה התייחסות אל הפגיעה שקיימת בזכות לאוטונומיה האישית של הצרכן, ותכלול היוועצות ובחינת נתונים המגיעים מארגוני הצרכנים**, כמו העותרת.

106. לאור זאת, העותרת תטען שהחלטת השר נגועה **בשרירות מינהלית מובהקת המצדיקה את ביטולה**. אי שקילת האינטרסים של הצרכן כשלעצמה משקפת כי נפל פגם בשיקול הדעת המינהלי של השר, וזאת ללא קשר לסבירות ההחלטה.

2.1. היעדר סבירות קיצונית

107. בשעה שרשות מינהלית מוסמכת מפעילה את שיקול דעתה, עליה לתת משקל יחסי ראוי לכלל האינטרסים השונים שעליה לשקול. על כן, עילת הסבירות בוחנת את האיזון בין שלל השיקולים שלקחה הרשות המינהלית בחשבון בעת קבלת ההחלטה, ובודקת האם המשקל שניתן לשיקולים השונים משקף איזון ראוי כמצופה מרשות מינהלית (בג"ץ 389/80 **דפי זהב בע"מ נ' רשות השידור**, פ"ד לה(1) 421, 437 (1980) (להלן: "פרשת דפי זהב").

108. לאור זאת, בהינתן שהרשות המינהלית הפעילה את שיקול דעתה בהיעדר מתן משקל ראוי לאינטרסים השונים ששקלה, הרי שנפל פגם בשיקול הדעת המינהלי, וזאת הגם שהתייחסה לכלל השיקולים הרלוונטיים ולהם בלבד (**ברק-ארז, משפט מינהלי ב**, עמוד 725).

109. כדברי **כבוד השופט ברק** (כתוארו אז): "עקרון הסבירות מביא לפסילתו של שיקול-דעת מינהלי, אשר אינו נותן משקל ראוי לאינטרסים השונים שעל הרשות המינהלית להתחשב בהם בהחלטתה" (**פרשת דפי זהב**, עמוד 437).

110. העותרת תטען בהקשר זה, כי גם אם יקבע שבמסגרת החלטת השר ניתנה התייחסות מסוימת לזכות האוטונומיה של הפרט, הרי שזכות זו לא נלקחה באופן סביר במנעד השיקולים, וביחוד כאשר יש חשד לשיקול זר.
111. אילו היה ניתן משקל מספק לאינטרס הצרכן ולזכותו האוטונומית לקבל החלטה בדבר תיקון ותחזוק קניינינו האישי, אזי שגורם מינהלי סביר היה מבחין שהיעדר קידום אסדרה של הזכות לתקן פוגעת פגיעה קשה בזכות אדם חשובה זו.
112. על כן, העותרת תטען שמשעה שלא ניתן משקל ראוי לשיקולי הצרכן ולזכויותיו, הרי שהשר הפעיל את שיקול דעתו באופן החורג ממתחם הסבירות, והחלטתו לוקה בחוסר סבירות קיצוני ומצדיקה ביקורת שיפוטית (ברק-ארז, משפט מינהלי ב, בעמוד 727).

3.1. שיקולים והשפעות זרות

113. אחת מאבני היסוד המרכזיים של המשפט המינהלי היא כי לרשות מינהלית ישנה חובה לנהוג בהגינות ובתום לב, וכי פעולה בחוסר תום לב עשויה להיחשב במקרים רבים כפעולה שנולדה עקב משוא פנים מצד גורם מקבל ההחלטה (ברק-ארז, משפט מינהלי ב, בעמוד 634).
114. נכונים ורלוונטיים לעניין זה דברי כבוד השופט ברק (כתוארו אז): *"המדינה באמצעות הפועלים בשמה היא נאמן של הציבור, ובידיה הופקד האינטרס הציבורי ... מעמד מיוחד זה הוא המטיל על המדינה את החובה לפעול בסבירות, ביושר, בטוהר לב ובתום לב"* [ההדגשה אינה במקור – ט.א.] (בג"ץ 840/79 מרכז הקבלנים והבונים בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד לד(3) 729, 745-746 (1980)).
115. העותרת תטען כי העובדה שהשר בחר במכוון להיוועץ עם צד אחד בלבד - קבוצת היצרנים והגורמים מטעמם שבידיהם מצוי המונופול כיום - משקפת באופן מובהק שהחלטה לא התקבלה ממקום נקי וכנה ונעדרת תום לב, ואף עולה חשד ממשתי כי החלטה היא תולדה של שיקולים והשפעות זרות.
116. כאשר רשות מינהלית מפעילה את שיקול דעתה, עליה לעשות זאת במסגרת דל"ת אמות תכלית החוק המסמיך. שיקול דעת שחורג מהמטרות של החוק המסמיך, הוא בגדר שיקול זר, ומשום כך מדובר בשיקול פסול והרשות המינהלית איננה רשאית להתחשב בו (בג"ץ 953/87 א. פורז נ' שלמה להט, ראש עיריית תל-אביב-יפו, מב(2) 309, 325 (1988)).
117. כמו כן, הוכר בפסיקה כי החלטה מינהלית נעדרת הנמקה אשר נראית על פניו כבלתי סבירה, חזקה כי זו נשענת על שיקולים זרים, החורגים ממטרות הסמכות שניתנה לרשות (ברק-ארז, משפט מינהלי ב, בעמוד 671).
118. העותרת תטען כי עולה חשש להשפעה ו/או לשיקול זר. הדבר מעלה חשד מהותי לאור השתלשלות האירועים בנסיבות העניין – מהחלטה המביעה רצון לקדם את אסדרת הזכות לתקן לאור מסמך ההמלצה שהועבר אליו, נהפך שיקול דעתו של השר אל עבר החלטה כי יש לזנוח את הנושא.
119. חשש זה עולה נוכח שינוי דעתו של השר, קיום ההיוועצות באופן שקוימה, ובעיקר בהרכב חסר של דעות. לעניין זה, תטען העותרת כי החלטתו של השר לא מורכבת משיקולים שמטרתם להגשים את תכלית החוק או לקדם את מטרותיו – ליתן לצרכנים את האפשרות לממש את זכויותיהם, נוכח

מאזן הכוחות בין הצרכן החלש לעוסק רב העוצמה, ופערי המידע בין הצדדים (ג' בארין, דיני מסחר אלקטרוני, בעמוד 83).

120. לאור האמור, הרי שגם מטעם זה מן הראוי לפסול את החלטת השר.

ז. אי מימוש הבטחה שלטונית

121. בית המשפט העליון הכיר בכך שכאשר רשות מינהלית נותנת הבטחה בעלת תוקף מחייב לפרט, עליה לקיים אותה. נכונים ויפים לעניין זה דבריו של **כבוד השופט ברנזון**: "**המצב הוא פשוט וברור ואינו מעורר שום קושי. ניתנה הבטחה ואין סיבה שלא לקיימה ככתבה וכלשונה ... כלל גדול הוא שרשות ציבורית חייבת לכלכל את מעשיה בתום-לב, כלומר לנהוג ביותר ובהגינות ביחסיה עם האזרח**" [ההדגשה אינה במקור – ט.א.] (בג"ץ 135/75 סאי-טקס בע"מ נ' שר המסחר והתעשייה, פ"ד ל(1) 673, 676 (1975) (להלן: "**פרשת סאי-טקס**")).

122. ויודגש, לקיום ההבטחה המינהלית ישנה חשיבות רבה ומהותית באשר לאמון של הציבור בשלטון ככלל, וברשויות המינהליות בפרט (דפנה ברק-ארז) **משפט מינהלי - משפט מינהלי כלכלי**, כרך ג 314 (2010) (להלן: "**ברק-ארז, משפט מינהלי ג**"). כאשר עסקינן בהבטחות רשות מינהלית, קיום ההבטחות הוא צו מוסרי, משפטי ותבוני; רשות שאיננה מקיימת את התחייבויותיה, עשויה בעתיד להתקשות במתן הבטחות. לפיכך, על הרשות המינהלית לשוות לנגד עיניה את אינטרס הצפייה וההסתמכות להגשמת הבטחה לשם כך שההתקשרות עם השלטון לא תוצג כדבר ריק מתוכן (קארין יפת "הבטחה מנהלית: לידתה. תולדותיה, אחריתה - אך מדוע נגזר עליה מיתה?" **קרית המשפט** ג 591, 624-625 (2003)).

123. על מנת שהבטחה של רשות מינהלית לפרט תקבל משנה תוקף מחייב, עליה לעמוד **בחמישה תנאים מצטבריים** שקבעה הפסיקה: (א) יש להוכיח כי ההבטחה ניתנה מכוח סמכות הקיימת לפי דין לצד שנותן את הבטחה; (ב) יש להראות שההבטחה ניתנה בכוונה להיות בעלת תוקף משפטי מחייב; (ג) יש להוכיח שההבטחה ניתנה באופן ברור וחד משמעי; (ד) יש להראות כי ההבטחה היא ברת ביצוע ושאינן כל מניעה לקיימה; (ה) יש להוכיח כי לא קיים כל צידוק לבטל את ההחלטה (**פרשת סאי-טקס**, עמוד 676).

124. העותרת תטען כי הפרסום שביצע השר בעמוד הפייסבוק שלו ושל משרד הכלכלה והתעשייה היא בגדר הבטחה שלטונית לקדם את אסדרת הזכות הצרכנית לתקן בתקנות, אשר תוקפה מחייב ולכן **יש לאכוף אותה**.

125. **ראשית**, בענייננו הבטחת השר מהווה הבטחה שניתנה **מגורם בעל סמכות חוקתית** לקיימה (**פרשת סאי-טקס**, בעמוד 676). השר הוא הממונה על ביצוע חוק הגנת הצרכן, ובגדר חוק זה ניתנת לו הסמכות שבדין להתקין תקנות באשר לאחריות טובין ושירותים מכוח סעיף 18א(א). על כן, אין כל ספק שההבטחה לאסדיר את הזכות לתקן בתקנות ניתנה מגורם שיש לו סמכות בדין לקיים אותה.

126. **שנית**, הבטחת השר ניתנה מתוך כוונה להעניק לה **תוקף משפטי מחייב**.

127. כאמור, ההבטחה לאסדיר את הזכות לתקן פורסמה בעמוד הפייסבוק **הרשמי** של המשרד ובעמוד הפוליטי של השר, וככזאת הופנתה אל עבר ציבור הצרכנים אשר הסתמכו עליה. הדברים מהווים התבטאות **קונקרטי ורשמית** שמשקפים את כוונת השר וכוונת משרד הכלכלה והתעשייה לפעול בנדון.

128. ויודגש, הרשתות החברתיות וביניהן פלטפורמת ה"פייסבוק", מהוות פלטפורמה בה עושים שימוש נבחר ציבור לשם העברת מסרים לציבור הרחב והכרזה על המדיניות שברצונם לקדם (תומר קנת "מציצים מדיניות: שלושת הכובעים של נבחר ציבור ונושאי משרה ציבורית ברשתות החברתיות" **משפט וממשל** כה (תשפ"ב)).
129. יתרה מזאת, נכון לשנת 2019 נתונים סטטיסטים מעלים כי בישראל ישנם כ-6 מיליון משתמשים רשומים. כלומר כ-75% מכלל האוכלוסייה בישראל בעלת חשבון פייסבוק ועשויה להסתמך על פרסום שהעניק השר ומשרד הכלכלה והתעשייה ("שימוש בפייסבוק בישראל ובעולם: נתונים וסטטיסטיקות שכדאי להכיר" **מליס דיגיטל** (אפריל 2019)). לכן, ייתכן כי פלטפורמה זו יוצרת הסתמכות רבה ומשמעותית יותר אצל הציבור אף מאמצעי הפרסום הרשמיים, כדוגמת הרשומות. העתק מסמך הנתונים מצורף לכתב עתירה ומסומן **כנספח ע/3**.
130. **שלישית**, הבטחה שלטונית שהעניק השר ניתנה באופן ברור וחד משמעי, ולא יכול להיות לגביה ספק בדבר כוונת השר. העותרת תטען בהקשר זה כי כל אדם מן היישוב היה מבין מתוך הפרסומים בעמודי הפייסבוק כי בכוונת השר לקדם אסדרה את הזכות לתקן, ולכן ההבטחה ניתנה באופן ברור וללא פתח להבנת משמעויות אחרות.
131. **רביעית**, ההבטחה שהעניק השר היא **ברת ביצוע**, שכן אין כל מניעה משפטית ותקציבית שהשר יקיים את הבטחתו. השר הוא הגורם המוסמך על פי דין להתקין תקנות הנוגעות לאחריות היצרן לטובין ושירותים לאחר המכירה מכוח סעיף 18א(א) לחוק הגנת הצרכן, ולכן במישור המעשי הוא הגורם המינהלי אשר יכול להוציא את הבטחתו אל הפועל.
132. ויודגש, הגם שלפי סעיף 18א(א) לחוק הגנת הצרכן התקנות טעונות אישור של וועדת הכלכלה של הכנסת, ברי כי אין בכך מניעה **לעצם התקנת התקנות וקידום הרפורמה**. במילים אחרות, עד לשלב אישור התקנות בוועדה הכלכלה של הכנסת, ויישום הרפורמה, קיימים שלבים נוספים עליהם אחראי השר מכוח הדין, ולכן השר מחויב לעשות את חלקו לאסדיר את הזכות לתקן עקב הבטחתו הברורה והמפורשת.
133. העותרת תוסיף, כי גם חקיקה היא ברת ביצוע, שכן למרות שתקנות הן בעלות ביצוע ישיר על ידי השר, ברור כי לשר בממשלה יש את הכוח לקדם חקיקה ראשית במסגרת כוחו ומעמדו, וודאי שזו בתחום אחריות משרדו.
134. **חמישית**, למשיבים לא יכולה לעמוד טענה כי קיים **צידוק חוקי** כלשהו לשם שינוי או ביטול ההבטחה (בג"ץ 594/78 **אומן, מפעלי סריגה בע"מ נ' שר התעשייה, המסחר והתיירות**, פ"ד לב(3) 474, 469 (1978)). לעניין זה תטען העותרת כי מרגע פרסום ההבטחה לקידום אסדרת הזכות לתקן בדפי הפייסבוק ועד לביטולה על ידי השר לאחר מכן, לא אירע כל שינוי בעל צידוק חוקי אשר יש בו להצדיק את אי מימוש ההבטחה המינהלית שניתנה.
135. לפיכך, הרי שברור לכל כי ההבטחה של השר לקדם את האסדרה של הזכות לתקן היא **הבטחה מינהלית בעלת תוקף מחייב**, וככזו, הרי שעל בית המשפט הנכבד להורות בצו כי יש לאוכפה.
136. יפים לעניינינו דבריה של **כבוד השופטת וילנר**: "אמנם, במקרים בודדים קבעה הפסיקה כי רשות מנהלית רשאית לחזור בה מהחלטתה גם במקרים בהם לא מתקיים שינוי בנסיבות. ואולם, גם החלטה זו כפופה לעקרונות המשפט המינהלי ולרבות לסבירות שיקול הדעת המנהלי, ועליה

להתקבל בכבוד ראש, תוך איזון ראוי בין אינטרס הציבור לאינטרס הפרטי" (עת"מ (מינהליים חי') 63761-10-15 חברת רענן השרון (2008) בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבניה חדרה, 6 (נבו 16.12.2015)). שם ביקשה השופטת וילנר להגן על האינטרס הפרטי מול אינטרס ציבורי וקבעה כי יש להעדיף במקרה זה את אינטרס ההסתמכות הלגיטימי ואת ערך היציבות.

ח. המישור החוקתי

137. לאורך פרק זה, העותרת תעמוד על הזכות אשר נפגעת מהדין החל כיום במדינת ישראל ועל משקלה המהותי במדינתנו הדמוקרטית - הזכות לאוטונומיה של הפרט. זכות המקבלת הגנה במסגרת חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ולאור זאת, בעלת מעמד נורמטיבי חוקתי על-חוקי בשיטת המשטר הישראלי.

138. על כן, כל עוד השר לא יקדם אסדרה ראויה של הזכות לתקן של צרכני ישראל מתוקף הסמכות שניתנה לו, הרי שזכות מרכזית זו, המהווה עמוד תווך בשיטת המשפט הישראלית, תמשיך להיפגע כדבר שבשגרה.

ח.1. היקף הזכות לאוטונומיה של הפרט

139. בשורה ארוכה של פסיקות הכיר בית המשפט העליון בישראל כי ביסוד של כבוד האדם, כערך וכזכות, מונחת אנושיותו של האדם כיצור חופשי, המבוססת על האוטונומיה של הרצון הפרטי (אהרן ברק כבוד האדם: הזכות החוקתית ובנותיה 245 (2014)).

140. עמד על כך כבוד הנשיא ברק, בקובעו כי "במרכזו של כבוד האדם מונחת קדושת חייו וחירותו. ביסוד כבוד האדם עומדים האוטונומיה של הרצון הפרטי, חופש הבחירה וחופש הפעולה של האדם כיצור חופשי" (בג"ץ 6427/02 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' כנסת ישראל, פ"ד סא(1) 619, 682 (2006)).

141. פסקי הדין של בית המשפט העליון העניקו לכבוד האדם את המשמעות לפיה האדם הוא יצור חופשי שחופש הבחירה נתון לו, ומכאן האוטונומיה של האדם לנהל את חייו, ולבחור כיצד לנהל את אורח חייו (ע"א 3295/94 פרמינגר הנאמן על נכסי חוה ויוסף מור פושטי רגל נ' מור, פ"ד נ(5) 111, 121 (1997)).

142. ביטוי נוסף בפסיקה אשר הכיר בזכות לאוטונומיה של הפרט, כזכות אשר נגזרת מחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ניתן למצוא בדבריו של כבוד הנשיא שמגר כי "כבוד האדם משתקף, בין היתר, ביכולתו של יצור אנוש בתור שכזה לגבש את אישיותו באופן חופשי, כרצונו, לבטא את שאיפותיו ולבחור בדרכים להגשמתן, לבחור בחירות רצונית" (ע"א 5942/92 פלוני נ' אלמוני, פ"ד מח(3) 837, 842 (1994)).

143. על כן, האוטונומיה של הפרט מהווה זכות יסוד חוקתית במשפט הישראלי, אשר נגזרת מהזכות לכבוד האדם, ומעוגנת בסעיפים 2 ו-4 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

ח.2. הפגיעה באוטונומיה של הצרכן

144. בהתאם לסעיף 2 לתקנות הגנת הצרכן, הדין הקיים יוצר סיטואציה במהלכה ליצרנים ישנה שליטה אבסולוטית על המוצר שנמכר לצרכן, גם בשלב שלאחר המכירה. התקנות יצרו חובה אשר

הפקידה את תיקון המוצר רק בידי היצרן או מי מטעמו, וכך נוצר מצב במהלכו ליצרן יש את מונופול בתחום זה, לרבות שליטה בחלקי חילוף ומידע על תיקון המוצר.

145. ודוק, הדין שנוהג כיום בישראל, בו תקנות הגנת הצרכן הסדירו את הזכות היצרנית לתקן, גררו **כשל שוק** בו היצרנים והגורמים מטעמם **שולטים על חלקי החילוף**, וכנגזרת מכך **על שוק התיקונים כולו, ועל הקניין הנמכר לצרכנים**.

146. יתרה מזו, לפי סעיף 3 לתקנות הגנת הצרכן, הרי שהיצרן שולט גם על אספקת חלקי החילוף כשלעצמם לתקופה מצומצמת באופן חריג; שכן בהתאם לתקופת האחריות הרי שעל היצרן לספק את חלקי החילוף לצרכן על פי בקשתו לתקופה של שנה אחת בלבד (סעיף 1 לתקנות הגנת הצרכן), וזאת כאמור בפרט לרשימה מצומצמת של טובין שאספקת חלקי החילוף שלהם תהא לתקופה של שבע שנים (סעיף 3(ג) לתקנות הגנת הצרכן).

147. משכך, העותרת תטען שהאופן שבו מוסדר תחום התיקונים בתקנות, משליך הלכה למעשה על היכולת של הצרכן לקבל החלטה אוטונומית באשר למוצר שברשותו הצריך בתיקון. קרי, היכולת שלו לקבל החלטה בדבר תיקון מוצרו, קיימת במובן צר, עד רמה שאיננה מתקבלת על הדעת.

148. כלומר, הן הזכות האוטונומית של הצרכן נפגעת לאורך השנה הראשונה בשל היעדר יכולתו לבחור היכן לתקן את המיטלטלין שברשותו, והן זכותו נפגעת אף ביתר שאת בתום תקופת האחריות - שנה אחת בלבד (בפרט לחריגים) - שכן בתקופה שלאחר מכן נתון לחסדיו של היצרן היות שבידו ההחלטה הבילעדית האם לספק תיקון כלשהו (הגם שבכסף), וכן האם להמשיך לספק את חלקי החילוף לשוק.

149. ודוק, הדין הקיים כיום בישראל מכשיר למעשה את המונופול הבילעדי שקיים בידי היצרן, שביכולתו לקבוע לאחר תום תקופת האחריות המצומצמת, האם בכלל להמשיך לספק את יכולת התיקון לצרכן או את חלקי החילוף.

150. לאור האמור, העותרת תטען כי היעדר קידום האסדרה של השר בדבר הזכות הצרכנית לתקן בתקנות, פוגעת פגיעה מהותית בזכות לאוטונומיה של הפרט, וזו מונעת ממנו הלכה למעשה את **חירות הבחירה היכן וכיצד לתקן את קניינו האישי, עד כדי כפייה לעיתים לרכוש מוצר חדש תחת המוצר הישן שיש לתקן**; כך למשל, ליצרן יש את הכוח לאחר תום תקופת האחריות, להפסיק לספק הן תיקונים (גם בכסף) והן חלקי חילוף, ובכך הלכה למעשה "כופה" על הצרכן לרכוש מוצר חדש.

151. העותרת תטען שהמצב הקיים שמוכשר בחסות החוק הוא אבסורדי לאור כך שעשוי להוביל למצב שמכשיר שנרכש רק לפני שנתיים בלבד ודרוש לתיקון, עשוי להיות מוחלף בשל החלטה של היצרן לא לספק יותר תיקונים או חלקי חילוף. ויודגש, הגם שהשוק רווי בחלקי חילוף שאינם מקוריים, היצרניות מזהירות שהזיוף עשוי לגרום לנזקים למכשיר; כך למשל, חברת 'Apple' מזהירה שהחלפה של מסך אייפון למסך שאינו מקורי, עשוי להשבית את המכשיר (אופק ביטון "אפל תתריע למשתמשי ה-11 iPhone אם המסך שברשותם אינו מקורי" gadgety (27/09/2019)). הכתבה מצורפת לכתב העתירה ומסומנת **כנספח ע/4**.

152. לאור כל האמור, העותרת תטען כי מקור הפגיעה בזכות לאוטונומיה של הפרט מושתת על **המונופול של היצרנים** בשוק חלקי החילוף לאור העובדה שאי סיפוק חלקי החילוף לגורמים שלישיים ומשכך

השארת היכולת לתקן את המוצר בידי היצרן או מי מטעמו בלבד, משליך הלכה למעשה על היכולת של הצרכן לתקן את המוצר שלו בהתאם לרצונו החופשי.

153. ויודגש, לא רק שהדין בישראל לא מונע את המונופול של היצרנים בשוק התיקונים, אלא שהוא אף נותן רוח גבית; זאת הן על ידי סעיף 2 לתקנות הגנת הצרכן שמכשירות את השליטה הביצעית על המוצר של הצרכן לאחר המכירה, והן על ידי סעיף 3 לתקנות הגנת הצרכן שמכשירות את אספקת חלקי החילוף - וכן שני אלה המצומצמים לתקופת אחריות אבסורדית למדי.

3. ח. בחינה חוקתית

154. העותרת תטען כי תקנות הגנת הצרכן, בצורתן כיום, פוגעות באופן שאיננו מתיישב עם פסקת ההגבלה בסעיף 8 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, שכן **התקנות פוגעות באופן לא מידתי בזכות לכבוד של הפרט נוכח פגיעה באוטונומיה של הצרכן.**

155. העותרת תטען שמתקיימת פגיעה בזכות היסוד לאוטונומיה, המצויה במעמד חוקתי על-חוקי, ולאור זאת בית המשפט הנכבד צריך להידרש לבחינת חוקתית של התקנות להגנת הצרכן.

156. פסקת ההגבלה קובעת **ארבעה תנאים מצטברים**, שקיומם המצטבר מאפשר פגיעה בזכות אדם חוקתית. ארבעת התנאים כוללים: (א) על הפגיעה בזכות החוקתית להתבצע מכוח חוק או על פי חוק; (ב) על החוק או התקנה הפוגעת בזכות החוקתית להלוּם את ערכי מדינת ישראל; (ג) החוק או התקנה באו לעולם למען הגשמת תכלית ראויה; (ד) החוק או התקנה פוגעים בזכות החוקתית באופן מידתי (בג"ץ 7052/03 **עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' שר הפנים**, סא(2) 202, 256 (2006) (להלן: "**פרשת עדאלה**")).

157. לעניין התנאי הראשון, העותרת תטען כי על אף ההסמכה של השר להתקין תקנות בכל נוגע לאחריות היצרן לאחר מכירת המוצר (סעיף 18א(א) לחוק הגנת הצרכן), בית המשפט העליון הכיר בכך שמשקיים סיכוי לפגיעה בזכויות יסוד של השיטה לא די בהקניית סמכות כללית, אלא נדרשת סמכות שהיא מפורשת (בג"ץ 3267/97 **רובינשטיין נ' שר הביטחון**, פ"ד נב(5) 481, 502 (1998)).

158. כלל ידוע הוא כי "**ככל שהזכות הנפגעת קשורה בקשר ענייני הדוק לכבוד האדם ולחירותו והיא בעלת חשיבות חברתית גבוהה, וככל שעוצמת הפגיעה בזכות רבה ומקיפה, כך נפרש ביתר קפדנות את דרישת ההסמכה המפורשת**" [ההדגשה אינה במקור – ט.א.] (בג"ץ 10203/03 **המפקד הלאומי בע"מ נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד סב(4) 715, 817 (2008)).

159. לאור זאת, העותרת תטען כי העובדה שהזכות לאוטונומיה של הפרט מהווה זכות בעלת קשר ענייני הדוק לכבוד האדם ובעלת חשיבות חברתית גבוהה, מביאה למסקנה כי נדרשת הסמכה מפורשת לשם הפגיעה הקיימת בתקנות הגנת הצרכן, ואין די בהסמכה כללית ומעורפלת בכדי לפגוע באוטונומיה של הצרכנים וחופש בחירתם היכן לתקן את המוצר שרכשו.

160. לעניין התנאי השני, העותרת תטען כי למרות שחוק הגנת הצרכן, המסמיך את השר להתקין תקנות לאחריות טובין ושירותים מכוח סעיף 18א(א) לחוק, הולם את ערכיה של מדינת ישראל, הרי שתקנות הגנת הצרכן שהותקנו מכוחו לא עומדות בדרישה זו.

161. העותרת תטען שתקנות הגנת הצרכן אינן הולמות את ערכיה הדמוקרטיים של מדינת ישראל, היות שהן פוגעות באוטונומיה של הצרכן לבחור היכן יתקן את מוצריו, ויוצרות חוסר שליטה של הצרכן בקניינו.

162. לעניין התנאי השלישי, העותרת תטען כי על אף שעל פניו התכלית שמונחת בבסיס התקנות היא ראויה, שכן מטרת התקנות היא להעניק אחריות לצרכנים באשר למוצרים שרכשו (פרוטוקול ישיבה מספר 563 של ועדת הכלכלה, הכנסת השש-עשרה (13/12/2005), הרי שבפועל התקנות יוצרות **כשל שוק** נוכח **הבלעדיות והשליטה** שהן מקנות ליצרן באספקת החלפים; בגורמים שיש באפשרותם יכולת לתקן את המוצרים; ובמחירי התיקון אשר עשויים ליצור כפיה כלכלית ותמריץ לרכוש מוצר חדש מהיצרן תחת המוצר הישן שיש לתקן.
- העתק פרוטוקול הישיבה מצורף לכתב העתירה ומסומן **כנספח 5/ע**.
163. לפיכך, תקנות הגנת הצרכן משמרות את המונופול שמצוי בידי היצרנים, וכנגזרת מכך פוגעות באינטרסים ציבוריים, בהתנהלות תקינה של המשק, ובזכויות הצרכנים. על כן, העותרת תטען כי יישום של תקנות הגנת הצרכן בפועל לא מביאות לתכלית ראויה.
164. לעניין התנאי הרביעי, דרישתה של המידתיות כוללת שלושה מבחני משנה מצטברים: (א) מבחן הקשר הרציונלי; (ב) מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה; (ג) מבחן המידתיות במובן הצר (רבקה וויל "האם המחוקק ירה בתותח כדי לפגוע בזבוב? - על מידתיות במשפט" **משפט ועסקים** טו 337, 344 (תשע"ב) (להלן: "וויל, על מידתיות במשפט").
165. **מבחן הקשר הרציונלי** קובע כי חייב שיהא קשר רציונלי בין האמצעים שנבחרו בדבר החקיקה לבין מטרת דבר החקיקה (בג"ץ 769/02 הועד הציבורי נגד העינויים בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד סב(1) 507 (2006)). העותרת תטען בהקשר זה כי ההסדר שנקבע בתקנות הקיימות איננו מתאים למימוש הגנה על הצרכן, וכי ככל שמבקשות התקנות להגן על הצרכן קיים בהן **חוסר הגיון אינהרנטי**. הדבר נובע מכך שעל אף שהתקנות מספקות לכאורה לצרכן אפשרות לתיקון המוצר שרכש, על ידי חיוב היצרן לספק שירותי תיקון לאחר מכירה, הרי שההסדר עצמו מתמרץ את הצרכן לתקן את המוצר את היצרן או גורם מטעמו, ולעיתים אף כובל אותו לכך, ופוגע בכך פגיעה שאיננה מידתית באוטונומיה של הצרכן.
166. לפיכך, העותרת תטען כי בהינתן שתכלית התקנות להגנת הצרכן נועדה להגנה זכויות הצרכן והאוטונומיה שלו לבחור לתקן את המוצר שרכש במקום לרכוש מוצר חדש תחתיו, הרי שאין היא מגשימה את תכלית זו. ההפך הוא הנכון! האמצעי מקדם פגיעה בחירותו של הצרכן, כבילתו ליצרן גם לאחר רכישת המוצר, ושמירה על הכוח המונופוליסטי של היצרנים בשוק. על כן, התקנות אינן מידתיות ולו בשל המסקנות הנובעות ממבחן הקשר הרציונלי.
167. **מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה** בודק האם התכלית של דבר החקיקה יכול להתממש על ידי שימוש באמצעי אחר שפגיעתו בזכויות אדם קטנה יותר (בג"ץ 3477/95 **בן עטייה נ' שר החינוך**, פ"ד מט(5) 1, 12 (1995)). העותרת תטען בהקשר זה כי תקנות הגנת הצרכן אינן עומדות במבחן זה, שכן אין כל ספק שניתן להגשים את תכלית ההגנה על הצרכן גם באמצעים אחרים אשר לא שוללים את האוטונומיה של הצרכן ופוגעים פגיעה כה קשה בחופש הבחירה שלו. לשיטת העותרת חלופה ראויה יכולה להיות כי לצד הטלת האחריות על היצרן לתקן, יקבע השר בתקנות כי לצרכן קיימת גם הבחירה היכן לתקן, ויחייב יצרנים לספק אמצעים מתאימים לכך.
168. **מבחן המידתיות במובן הצר** בוחן את התועלת שתצמח לציבור אל מול הנזק שייגרם לזכויות הפרט לאור האמצעי שנקט בדבר החקיקה, וזאת כדי לבחון אם קיים יחס ראוי בין המטרה לבין האמצעי (בג"ץ 6055/95 **צמח נ' שר הביטחון**, פ"ד נג(1) 241, 273 (1995)). ברוח דברים אלו, העותרת תטען

כי על אף התועלת החלקית הצומחת לציבור הצרכנים מהתקנות הקיימות, מדובר בתועלת ב"תחפושת". זו מנסה להקנות חירות לצרכן ולאפשר לו לתקן את מוצריו על הרכישה, אך זאת באמצעות אמצעי הפוגע באוטונומיה שלו ומכפיף את חירותו לשליטת היצרן.

169. יוצא מכך כי בזמן שהתקנות מבקשות לקדם את זכויות הצרכן במערכת היחסים הבלתי שיוויונית הקיימת לו אל מול היצרן, יוצרות הן נזק מהותי וכבד בדמות כבילת הצרכן ליצרן גם לאחר רכישת המוצר.

170. כך, לטענת העותרת, הפגיעה בזכות האדם של הפרט בתקנות הקיימות עולה על התועלת שלהן, ולא קיים כל יחס ראוי ומידתי ביניהם. לכן, גם לאור מבחן זה ראוי לקבוע כי המצב הקיים אינו מידתי ויש לחייב את השר לחזור להחלטתו הראשונית להתקין תקנות המעגנות את הזכות לתקן.

ט. סוף דבר

171. לאור כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד, נוכח כל אחד מן הטעמים אשר פורטו בעתירה זו ובשל משקלם המצטבר יחד, להורות על קבלת העתירה על כלל טענותיה, ולחייב את השר לפעול לשם קידום אסדרת הזכות הצרכנית לתקן בתקנות. לחלופין, מתבקש בית המשפט להורות לשר לבחון את החלטתו מחדש ואת נימוקה, תוך עריכת הליך מנהלי תקין בשיתוף העותרת.

172. כן מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העותרת, לרבות שכ"ט עורך דין בתוספת מע"מ כדין.

173. מן הדין ומן הצדק להיעתר לעתירה.

טל אלמקיס
ב"כ העותרת

רשימת נספחים - בג"ץ 7932/20
עמותת "אמון הציבור" נ' שר הכלכלה והתעשייה

עמוד	שם הנספח	נספח
1	"אפל תאפשר למשתמשים לתקן את האייפון שלהם בעצמם" גלובס (18/11/21)	1/ע
4	"Towards a more sustainable single market for business and consumers", European Parliament resolution of 25 November 2020 Towards a more sustainable single market for business and consumers (2020/2021(INI))	2/ע
17	"שימוש בפייסבוק בישראל ובעולם : נתונים וסטטיסטיקות שכדאי להכיר" מליס דיגיטל (אפריל 2019)	3/ע
19	אופק ביטון "אפל תתריע למשתמשי ה-iPhone 11 אם המסך שברשותם אינו מקורי" Gadgety (27/09/2019)	4/ע
22	פרוטוקול ישיבה מספר 563 של ועדת הכלכלה, הכנסת השש-עשרה (13/12/2005)	5/ע

נספח ע/1

**”אפל תאפשר למשתמשים לתקן את
האייפון שלהם בעצמם” גלובס (18.11.2021)**

אפל תאפשר למשתמשים לתקן את האיפון שלהם בעצמם

גם אפל נכנעה ללחץ הצרכני ברחבי העולם על "הזכות לתקן לבד" • כבר משנה הבאה החברה תאפשר למשתמשים בארה"ב להחליף בעצמם מסכים שבורים, סוללות ורכיבי מצלמה מקולקלים באיפון 12 ו-13 • האפשרות תתרחב בהמשך גם למדינות נוספות

18.11.2021 שירות גלובס

איפון. אפל תאפשר למשתמשים בארה"ב לתקן בעצמם את המכשירים / צילום: Shutterstock, oatawa

oatawa

-א +א

אפל מתכננת לאפשר ללקוחות שלה לתקן בעצמם את המכשירים התקולים שברשותם. זאת על רקע הלחץ הגובר עליה להקל את ההגבלות שהיא מציבה על תיקון מוצרים - גם מצד הרגולטורים ובעיקר מצד הצרכנים.

אתמול (ד') הודיעה החברה על תוכנה חדשה, שדרכה אפשר יהיה לרכוש חלקי חילוף למוצרי אפל החל מתחילת שנה הבאה. התוכנה, המכונה "Self Service Repair", תאפשר למשתמשים לתקן מכשירים מקולקלים באמצעות מדריך תיקונים שאפל תעלה לאתר שלה.

עם תחילתה, התוכנה תציע לרכישה חלקים שהחלפה שלהם נדרשת לעיתים קרובה, כמו מסך, סוללה ורכיבי מצלמה. לפי אפל, יותר מ-200 חלקים וכלים יהיו זמינים בעת השקת התוכנה, והצפי הוא שעוד יתווספו במהלך השנה הבאה. בשלב הראשון, תוכנת התיקון העצמי תהיה זמינה רק לאיפון 12 ו-13 ורק בארצות הברית, ולאחר מכן תתרחב גם

העצמי תהיה זמינה רק לאייפון 12 ו-13 ורק בארצות הברית, ולאחר מכן תתרחב גם למשתמשי הדגם החדש של ה-MAC ולמדינות נוספות.

עוד בנושא הייטק ומדע

- כמה משלמות חברות הייטק ישראליות לעובדים בארה"ב
- מיזם הנרגילות שהגיע לשווי של 15 מיליארד ד' ואז נקלע לקשיים
- החזון, הצוות והערכים: כך עובד מדור ההייטק המתחדש של גלובס
- מקודם** כשטכנולוגיות המים חדשניות, הדרך לפיתוח בר קיימא מתממשת

הצעד של אפל נובע מהלחץ שמגיע מכיוון המשתמשים ומחננויות האלקטרוניקה הפרטיות, שדורשות מיצרני אלקטרוניקה - החל בחלקים לטרקטורים, דרך ציוד לבתי חולים ועד האיפון - להקל את ההגבלות על תיקון המכשירים באופן עצמאי. חברות שונות, ביניהן אפל, ספגו ביקורת על כך שהשתמשו בטקטיקות עסקיות המקשות על תיקון עצמי וכך למעשה מאלצות את הלקוחות לתקן את המכשירים רק בחנויות הבלעדיות שלה.

את המחירים של חלקי החילוף אפל תפרסם רק עם ההשקה הרשמית בשנה הבאה, אבל החברה הודיעה כי המחירים למשתמשים פרטיים לא יעלו על מחירי השוק לספקים המורשים.

by **Taboola**

מרחבי הרשת

ממזן
מחסני אוורסט עמידים
למזג אוויר קיצוני

ממזן
מכונות הכביסה והמייבשים של סימנס - הדגמים ...

ממזן
בדקנו: האם כדאי להזמין חופשה בארץ ברגע האחר...

ממזן
דירת יוקרה בכנרת החל מ-1,355,000 ש"ח

מידע נוסף

Ace

לרכישה

LastPrice

קראו עוד

Yala

מגזין השקעות Real-Invest ונדל"ן

אחד התומכים הגדולים ב"זכות לתקן לבד" הוא המייסד-שותף של אפל, סטיב ווזניאק, שסיפר מוקדם יותר השנה כי אפל לא הייתה קיימת, אם הוא לא היה גדל בסביבה טכנולוגית פתוחה ומאפשרת.

נספח ע/2

**“Towards a more sustainable single market for business and consumers”,
European Parliament resolution of 25
November 2020 Towards a more
sustainable single market for business
and consumers (2020/2021(INI))**

TEXTS ADOPTED

P9_TA(2020)0318

Towards a more sustainable single market for business and consumers

European Parliament resolution of 25 November 2020 Towards a more sustainable single market for business and consumers (2020/2021(INI))

The European Parliament,

- having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU), and in particular Article 114 thereof,
- having regard to Articles 169, 191, 192 and 193 TFEU,
- having regard to Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market¹,
- having regard to Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights²,
- having regard to Directive (EU) 2019/771 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on certain aspects concerning contracts for the sale of goods³,
- having regard to the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council of 7 June 2018 establishing the Programme for single market, competitiveness of enterprises, including small and medium-sized enterprises, and European statistics (COM(2018)0441),
- having regard to Regulation (EU) 2019/1020 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on market surveillance and compliance of products⁴,
- having regard to the Commission communication of 11 December 2019 entitled ‘The European Green Deal’ (COM(2019)0640),
- having regard to the Commission communication of 19 February 2020 entitled ‘A

¹ OJ L 149, 11.6.2005, p. 22.

² OJ L 304, 22.11.2011, p. 64.

³ OJ L 136, 22.5.2019, p. 28.

⁴ OJ L 169, 25.6.2019, p. 1.

European strategy for data' (COM(2020)0066),

- having regard to the Commission communication of 11 March 2020 entitled 'A new Circular Economy Action Plan – For a cleaner and more competitive Europe' (COM(2020)0098),
 - having regard to its resolution of 4 July 2017 entitled 'A longer lifetime for products: benefits for consumers and companies'¹,
 - having regard to its resolution of 13 September 2018 entitled 'Implementation of the 'circular economy' package: options to address the interface between chemical, product and waste legislation'²,
 - having regard to its resolution of 15 January 2020 on the European Green Deal³,
 - having regard to the Commission's publication of October 2018 entitled 'Behavioural Study on Consumers' Engagement in the Circular Economy',
 - having regard to the Joint Research Centre's 2019 study entitled 'Analysis and development of a scoring system for repair and upgrade of products',
 - having regard to the European Environment Agency's report of 4 December 2019 entitled 'The European environment – state and outlook 2020',
 - having regard to the study carried out in March 2020 at the request of its Committee on the Internal Market and Consumer Protection, entitled 'Promoting product longevity',
 - having regard to the in-depth analysis carried out in April 2020 at the request of its Committee on the Internal Market and Consumer Protection, entitled 'Sustainable Consumption and Consumer Protection Legislation',
 - having regard to the report of the European Consumer Organisation (BEUC) of 18 August 2015 entitled 'Durable goods: More sustainable products, better consumer rights – Consumer expectations from the EU's resource efficiency and circular economy agenda',
 - having regard to Rule 54 of its Rules of Procedure,
 - having regard to the opinion of the Committee on the Environment, Public Health and Food Safety,
 - having regard to the report of the Committee on the Internal Market and Consumer Protection (A9-0209/2020),
- A. whereas dwindling natural resources and the proliferation of waste make it essential to establish sustainable patterns of production and consumption which are commensurate with planetary boundaries and focus on a more effective and sustainable use of

¹ OJ C 334, 19.9.2018, p. 60.

² OJ C 433, 23.12.2019, p. 146.

³ Texts adopted, P9_TA(2020)0005.

resources;

- B. whereas the crisis caused by the COVID-19 pandemic has demonstrated the need to establish new and more resilient business models and to support European businesses, especially small and medium-sized enterprises (SMEs), micro-enterprises and the self-employed;
- C. whereas a sustainable single market must reflect Parliament's call¹ for the adoption of an ambitious European Green Deal; whereas it is therefore essential to develop a research-based strategy to increase the durability, reusability, upgradability and reparability of products; whereas this strategy should create jobs, growth and innovation opportunities for European businesses, support their competitiveness on a global scale and ensure a high level of consumer protection;
- D. whereas a common and encompassing strategy does not equate with a one-size-fits-all approach; whereas a differentiated approach based on the specificities of each product category and sector, as well as on the market and technological developments, would be more appropriate; whereas the effective implementation and enforcement of existing rules is essential for a well-functioning and sustainable single market;
- E. whereas it is essential to mobilise sufficient funding via financial programmes such as the Single Market Programme, with a view to a transition towards climate neutrality and the circular economy, in order to finance research and development in the area of sustainable products, as well as awareness campaigns targeted at businesses and consumers;
- F. whereas consumers are ready to embark on the journey towards a circular economy and are three times more likely to buy a product if it is labelled as more durable and repairable according to the Commission's 2018 behavioural study, but obstacles remain, including information asymmetry; whereas clear, reliable and transparent information on the characteristics of a product, including on estimated lifetime and reparability, is needed for consumer awareness and fair competition among businesses; whereas existing information must therefore be improved, while avoiding information overload;
- G. whereas the lifetime of a product and how it ages are determined by various natural and artificial factors, such as composition, functionality, the cost of repair, consumption patterns and usage; whereas the estimated lifetime of a product must be measured on the basis of objective tests and criteria reflecting real-use conditions and must be determined before the placement of the product on the market;
- H. whereas Directive (EU) 2019/771 is to be reviewed by 2024; whereas a number of measures aimed at creating the right conditions for increasing product durability and ensuring a high level of consumer protection, as well as a competitive business environment, should be assessed in preparation for this review; whereas the two-year legal guarantee period might not be appropriate for all product categories with a higher estimated lifetime;
- I. whereas in a previous resolution², the European Parliament called for measures to remedy the problem of the planned obsolescence of goods and software, including the development of a common definition for testing and the detection of problematic practices; whereas there is a need to develop a common strategy for the single

¹ Texts adopted, P9_TA(2020)0005.

² OJ C 334, 19.9.2018, p. 60.

- market and to provide for legal certainty and trust for both businesses and consumers;
- J. whereas the lifetime of software is crucial to the lifetime of electronic appliances; whereas given that software is becoming obsolete more and more rapidly, electronic appliances need to be adaptable in order to stay competitive on the market¹;
 - K. whereas 79 % of EU citizens think that manufacturers should be required to make it easier to repair digital devices or replace their individual parts²; whereas high-quality products boost the competitiveness of European businesses;
 - L. whereas a survey carried out in December 2015³ revealed that 59 % of consumers did not know that the legal guarantee period in the EU lasts for at least two years; whereas consumer knowledge of existing high-level rights with regard to the legal guarantee could be improved and such an improvement would contribute to a more sustainable use of goods;
 - M. whereas the rise of e-commerce has created a need for better control of the compliance of goods and services coming from third countries with EU environmental and safety standards, as well as with consumer rights;
 - N. whereas a sustainable single market requires effective market surveillance to ensure proper enforcement of these rules, in which market surveillance and customs authorities play a key role;
 - O. whereas encouraging a culture of repair and reuse and boosting confidence in the second-hand goods market could offer sources of economic and social opportunities, create jobs and, in specific circumstances, drive industrial competitiveness; whereas in certain cases obstacles prevent consumers from opting for repair, such as lack of access to spare parts, lack of standardisation and interoperability, and unavailability of repair services; whereas this has a negative impact on the repair sector;
 - P. whereas according to a Eurobarometer report⁴, 77 % of EU citizens would rather repair their devices than replace them; whereas repair businesses could be a source of local jobs and specific know-how in Europe;
 - Q. whereas prolonging the life of a product type that is in the midst of substantial improvement in its environmental efficiency should be balanced with the take-up of these improved products, and should therefore not result in delays to the introduction of innovative technologies that could lead to substantial environmental gains;
 - R. whereas increasing digitalisation is providing our societies with new channels for information sharing and is helping to forge a sustainable market based on responsibility, transparency, information sharing and the more effective use of resources;
 - S. whereas online platforms could further deliver on their responsibility to provide consumers with reliable information on the products and services they offer;
 - T. whereas the digital sector contributes to innovation and the fostering of a sustainable

¹ OJ C 334, 19.9.2018, p. 60, recital S.

² Special Eurobarometer 503 report of December 2019 entitled ‘Attitudes towards the impact of digitalisation on daily lives’.

³ Survey carried out on behalf of the Commission in December 2015, entitled ‘Consumer market study on the functioning of legal and commercial guarantees for consumers in the EU’.

⁴ Flash Eurobarometer 388 report of June 2014 entitled ‘Attitudes of Europeans towards waste management and resource efficiency’.

economy; whereas the impact on the environment in terms of the energy and resource consumption of its infrastructure should be addressed; whereas more sustainable means of packaging and delivery are crucial in establishing a circular economy;

- U. whereas green and sustainable public procurement is a strategic tool that can be used to contribute, together with other important policies, to Europe's industrial transition and to strengthen its resilience and open strategic autonomy; whereas the strategic use of sustainable procurement can benefit both businesses and consumers by boosting demand in and the supply of sustainable goods and making those products cost efficient and attractive for consumers;
 - V. whereas there is a need to tackle misleading environmental claims and to address 'greenwashing practices' through effective methodologies, including on how to substantiate such claims;
 - W. whereas advertising has an effect on levels and patterns of consumption; whereas advertising could help business and consumers to make informed sustainable choices;
1. Welcomes the Commission's new Circular Economy Action Plan and the stated intention of promoting durable products which are easier to repair, reuse and recycle, while taking steps to support consumers in this transition;
 2. Emphasises that any sustainable single market strategy should combine in a fair, balanced and proportionate way the principles of sustainability, consumer protection and a highly competitive social market economy; stresses that any potential regulatory measures should be based on these principles, should be environmentally cost efficient and should be beneficial for both businesses and consumers in order for them to embrace the green transition within the internal market; stresses that regulatory measures should create competitive advantages for European businesses, should not place a disproportionate financial burden on them, and should trigger innovation, encourage investments in sustainable technologies, and strengthen European competitiveness and, ultimately, consumer protection; points out that all the regulatory measures envisaged should be accompanied by impact assessments and should always take into account market developments and consumers' needs;
 3. Calls on the Commission to show strong political ambition when designing, adopting and implementing the relevant upcoming proposals, such as on 'empowering the consumer in the green transition' and a sustainable product policy initiative, which should be fully aligned with the EU's climate targets and other environmental objectives so as to improve the circularity of value chains, resource efficiency and the uptake of secondary raw materials, minimise waste generation and achieve a toxic-free circular economy; stresses the importance of timely implementation and compliance with existing obligations and standards; urges the Commission not to postpone them further;
 4. Stresses that a well-functioning single market is a powerful tool for the EU's green and digital transitions, including with regard to its role in a globalised economy; highlights that the completion and deepening of the single market, including through the effective enforcement of existing legislation and by addressing the remaining unjustified and disproportionate barriers, is a precondition for achieving more sustainable production and consumption in the EU; calls for transparent governance of the internal market, along with more effective and improved monitoring; believes that the legal framework for a more sustainable single market should foster innovation and the development of sustainable technology, incentivise companies to transition to more sustainable business

models and thus contribute to a sustainable economic recovery;

5. Points out that sustainable consumption goes hand in hand with sustainable production and that economic operators should be encouraged to consider the durability of products and services from the design stage and when placed or provided on the internal market, so as to ensure a safe, sustainable, cost-efficient and attractive choice for consumers; calls on the Commission to propose measures, differentiating between categories of products and for sectors with a significant environmental impact, that will improve products' durability, including their estimated lifespan, reusability, upgradability, reparability and recyclability;

Consumer rights and clamping down on planned obsolescence

6. Calls on the Commission to devise, in consultation with the relevant stakeholders, a broad strategy with measures differentiating between categories of products and taking into account market and technological developments to support businesses and consumers and to engage with sustainable production and consumption patterns; notes that this strategy should include measures to:
 - (a) specify the pre-contractual information to be provided on the estimated lifespan (to be expressed in years and/or use cycles and to be determined before the placement on the market of the product through an objective and standardised methodology based on real-use conditions, differences in terms of intensity of use and natural factors, among other metrics) and reparability of a product, keeping in mind that this information should be provided in a clear and comprehensible manner so as to avoid confusing consumers and overloading them with information, and make this one of the main characteristics of a product pursuant to Directives 2011/83/EU and 2005/29/EC;
 - (b) develop and introduce mandatory labelling, to provide clear, immediately visible and easy-to-understand information to consumers on the estimated lifetime and reparability of a product at the time of purchase; highlights that such a labelling scheme should be developed by involving all relevant stakeholders, based on harmonised research-based and transparent standards further to impact assessments demonstrating relevance, proportionality and effectiveness in reducing negative environmental impacts and protecting consumers; believes that this labelling should notably include information on durability and reparability, such as a repair score, and could take the form of an environmental performance index, taking into account multiple criteria throughout the life cycle of products according to product category;
 - (c) reinforce the role of the EU ecolabel to increase industry uptake and raise awareness among consumers;
 - (d) assess which categories of goods are most suited to being equipped with a usage meter, on the basis of a cost/environmental-efficiency analysis, with the aim of improving consumer information and product maintenance, encouraging long-term use of products through facilitated reuse, and boosting reuse and second-hand business models;
 - (e) in the preparation of the review of Directive (EU) 2019/771, assess how to bring the duration of legal guarantees more into line with the estimated lifetime of a product category, as well as how an extension of the reversed burden of proof

- period for non-conformity would enhance the possibility for consumers and businesses to make sustainable choices; calls for this impact assessment to consider the possible effects of such potential extensions on prices, the expected lifetime of products, commercial guarantee systems and independent repair services;
- (f) in the preparation of the review of Directive (EU) 2019/771, study the feasibility of strengthening the position of sellers in relation to manufacturers by introducing a joint manufacturer-seller liability mechanism under the legal guarantee regime;
 - (g) tackle the premature obsolescence of products by considering adding to the list set out in Annex I to Directive 2005/29/EC practices which effectively shorten the lifetime of a product to increase its replacement rate and unduly constrain the reparability of products, including software; stresses that these practices should be clearly defined based on an objective and common definition, taking into account the assessment of all stakeholders involved, such as research establishments and consumer, business and environmental organisations;
7. Stresses that goods with digital elements require particular attention and that the following elements should be taken into account within the review of Directive (EU) 2019/771 to be carried out by 2024:
- (a) corrective updates – i.e. security and conformity updates – must continue throughout the estimated lifespan of the device, according to product category;
 - (b) corrective updates should be kept separate from evolutive updates, which must be reversible, and no update must ever diminish the performance or responsiveness of the goods;
 - (c) consumers must be informed by the seller at the moment of purchase of the period during which updates to the software supplied on purchase of the goods can be expected to be provided, in a way that is compatible with innovation and possible future market developments, as well as of their specificities and impacts on device performance, to ensure that the goods maintain their conformity and security;
8. Stresses the need for simple, effective and enforceable means of redress for consumers and businesses; points out that consumers across the EU should be informed about their rights and means of redress; calls for funding within the framework of the multiannual financial framework (MFF) Single Market Programme for measures to address the information gap and to provide consumer, business and environmental associations with support for their initiatives; considers that Member States should carry out information campaigns to increase consumer protection and confidence, especially among vulnerable groups, and calls on the Commission to give consumers adequate information on their rights through the Single Digital Gateway; highlights that SMEs, micro-enterprises and the self-employed require specific support, including financial support, in order to understand and meet their legal obligations in the field of consumer protection;
9. Notes that many products placed on the single market, especially products sold by online marketplaces and imported from outside the EU, fail to comply with EU legislation relating to product safety and sustainability requirements; calls on the Commission and the Member States to urgently take action to ensure a level playing field for EU companies with international competitors, as well as to ensure safe and sustainable products for consumers through improved market surveillance and equivalent customs control standards throughout the EU for both traditional and online

businesses; points out that in order to carry out this task, market surveillance authorities must be provided with appropriate financial, technical, information and human resources in accordance with Regulation (EU) 2019/1020, and calls on Member States to meet their needs and on the Commission to ensure proper implementation of the regulation; underlines that interaction between the RAPEX system and online marketplaces and platforms should be significantly enhanced;

Facilitating repairs

10. Calls for the following information on the availability of spare parts, software updates and the reparability of a product to be made available in a clear and easily legible manner at the time of purchase: estimated period of availability from date of purchase, average price of spare parts at the time of purchase, recommended approximate delivery and repair times, and information on repair and maintenance services, where relevant; asks, furthermore, for this information to be provided in the product documentation together with a summary of the most frequently encountered failures and how to repair them;
11. Calls on the Commission to establish a consumers' 'right to repair' with a view to making repairs systematic, cost efficient and attractive, taking into account the specificities of different product categories along the lines of the measures already taken for several household appliances under the Ecodesign Directive:
 - (a) by giving actors of the repair industry, including independent repairers, and consumers access free of charge to the necessary repair and maintenance information, including information on diagnostic tools, spare parts, software and updates, needed to perform repairs and maintenance, while keeping in mind the imperatives of consumer safety, without prejudice to Directive (EU) 2016/943;
 - (b) by encouraging standardisation of spare parts for the sake of interoperability and innovation, while upholding product safety requirements;
 - (c) by setting a mandatory minimum period for the provision of spare parts reflecting the product's estimated lifespan after the final unit has been placed on the market, as well as reasonable maximum delivery times according to product category in line with the ecodesign implementing regulations adopted on 1 October 2019, which should be extended to a wider range of products;
 - (d) by ensuring that the price of a spare part is reasonable, and therefore cost efficient, in relation to the price of the whole product and that independent and authorised repairers, as well as consumers, have access to the necessary spare parts without unfair hindrances;
 - (e) by encouraging repair over replacement by extending guarantees or zeroing guarantee periods for consumers who choose this option in the preparation of the review of Directive (EU) 2019/771 and in the light of a cost-efficiency analysis for both consumers and businesses, and by ensuring that sellers always inform consumers of the option of repair and related guarantee rights;
 - (f) by assessing how repairs could be facilitated by establishing, at EU level, a legal guarantee for the parts replaced by a professional repairer when goods are no longer under legal or commercial guarantee in the preparation of the review of Directive (EU) 2019/771;
 - (g) by encouraging Member States to create incentives, such as a 'craftsman's bonus',

which promote repairs, particularly after the end of the legal guarantee for consumers undertaking certain repair works via authorised/independent repairers;

Global strategy to promote a culture of reuse

12. Welcomes the Commission's consideration of binding measures to prevent the destruction of unsold or non-perished goods in working order so that they can instead be reused, and of quantified targets for reuse, including through the introduction of deposit systems in line with the Waste Framework Directive and the Packaging and Packaging Waste Directive; emphasises that priority access to waste yards should be given to new sustainable business models and calls on the Commission and Member States to further incentivise sustainable waste management; stresses the need for a strategy assessing and addressing the legal obstacles to repair, resale, reuse and donation to ensure a more effective and sustainable use of resources, as well as for strengthening the internal market for secondary raw material, without prejudice to the provisions of Regulation (EC) No 1013/2006 on shipments of waste, including through increased standardisation;
13. Stresses the importance of boosting circular economy and sustainable business models to minimise the destruction of goods and promote repair and reuse; calls on the Commission to encourage the use of such models while keeping them cost efficient and attractive and guaranteeing a high level of consumer protection, and to encourage Member States to raise awareness of these models through educational campaigns and training for both consumers and businesses; stresses the importance of R&D investments in this area;
14. Points out the existence of practices adopted by companies to discourage repair, which constitute a restriction to the right of repair and affect consumers' repair options; calls for an approach that both safeguards the enforcement of intellectual property rights and ensures effective support for independent repairers in order to promote consumer choice and achieve an overall sustainable single market;
15. Stresses the need to create incentives for consumers to buy second-hand goods; points out that transferring the guarantee in the event of the resale of a product which is still covered could boost consumer confidence in this market; calls on the Commission, in this regard, to examine to what extent the first-time buyer's guarantee could be transferred to additional buyers in the event of subsequent sales, especially in the context of a digital product passport; calls, furthermore, for an assessment of the need to review the exception clause for second-hand products under the legal guarantee regime provided for by Directive (EU) 2019/771 when undertaking the review of the directive, further to an impact assessment on the possible effects for second-hand and reuse-based business-models;
16. Calls for clear definitions for reconditioned and refurbished goods and for the introduction on a broad scale of a voluntary system of extended commercial guarantees for such goods to be encouraged in order to supplement the initial legal guarantees and prevent consumers from being exposed to malpractice;
17. Stresses that completing the internal market for services will decisively contribute to the transition to a more sustainable single market; calls on the Commission to take further action towards a well-functioning internal market for services and to effectively increase the efforts to strengthen the enforcement of existing legislation;
18. Highlights the role of the services sector in increasing the accessibility of repairs and

other new business models; welcomes, in particular, the development of commercial models that separate consumption from material ownership, in which the function of the product is sold, and calls for a robust assessment of the impact of the functionality economy and its potential rebound effects, as well as the effects on consumers and their financial interests, but also the environmental impact of such models; emphasises that the development of internet-based services, new forms of marketing (rentals, leasing, product-as-service, etc.) and the availability of repair facilities can help to extend product lifetime and increase consumer awareness and trust in such products; calls on the Commission to promote the development of these new business models through targeted financial support under the Single Market Programme and any other relevant MFF programmes;

19. Calls for the development of national campaigns and relevant mechanisms to encourage consumers to extend the lifetime of products through repair and use of second-hand goods and to raise awareness of the added value of sustainable innovative technologies; asks the Commission and national authorities to assist and support competent authorities at national and local level, as well as companies and associations, both technically and financially under the MFF Single Market Programme in conducting such awareness campaigns;
20. Calls on all companies and organisations to register with the EU Eco-Management and Audit Scheme (EMAS) in order to improve their environmental performance; looks forward to the upcoming review of the Non-Financial Reporting Directive, which should significantly improve the availability of information on the environmental performance of companies;

A digital strategy for a sustainable market

21. Welcomes the announcement of a common European data space for smart circular applications and the ambition of the Commission to develop a digital ‘product passport’ to improve traceability and access to information on the conditions of production of a product, durability, composition, reuse, repair, dismantling possibilities and end-of-life handling, taking into account the proportionality principle and costs for businesses and paying special attention to the needs of SMEs, micro-enterprises and the self-employed; calls for these tools to be developed in close cooperation with the industry and relevant stakeholders;
22. Takes note of digital technologies’ contribution to innovation and in forging a more circular economy; calls on the Commission to develop standards and protocols for access to and the use of interoperable data in order to effectively share data between companies, investors and authorities and enable new data-driven circular business opportunities; calls on the Commission and Member States to increase funding for research and innovation in the area of sustainable technologies in the new MFF;
23. Notes that, whether we consider its manufacturing or services, the digital sector and online consumption have an environmental footprint, and calls for the Commission to assess how an EU digital sustainability index based on an analysis of product life cycles would mainstream the sustainable production and consumption of digital technologies; points out that practices to reduce such an environmental impact, such as reduction of packaging and development of more sustainable packaging, should be part of a strategy towards a sustainable single market;
24. Adds that awareness should be raised of the potential environmental footprint of

unnecessary data, such as unused apps, files, videos, photos and spam emails; calls on the Commission to assess the impact of digital practices and infrastructure in terms of their carbon and environmental footprint, as well as their impact on consumer practices, and to consider appropriate measures to reduce it;

25. Insists that the Commission take account of Parliament's decisions concerning the establishment of a common charger system, in order to reduce production volumes and electronic waste;

Changes in approach required from public authorities

26. Takes the view that public procurement should be made central to the EU's economic recovery plan, in line with the European Green Deal, by supporting the innovation efforts of the private sector and the digitalisation processes of public tenders and setting the right incentives for boosting sustainable production and consumption; calls for priority to be given to stimulating demand for eco-friendly goods and services with a smaller environmental footprint and promoting social and environmental criteria;
27. Stresses the need to ensure the uptake of environmental, social and innovation public procurement in the transition to a sustainable and climate-neutral economy, by introducing sustainability criteria and targets into public tenders; recalls, in this respect, the Commission's commitment to taking action through sector-specific measures and guidance on green public procurement, while maintaining the current public procurement legislation framework, and calls on the Commission to be ambitious in making sustainable criteria in public procurement the default choice; emphasises the importance of supporting second-hand, reused, recycled and reconditioned products and low-energy consumption software programmes by setting targets for public purchases; stresses the potential benefits of an instrument for screening the sustainability of public tenders to ensure their compatibility with the EU's climate commitments and tackle 'greenwashing';
28. Highlights the role that green and social procurement could play in shortening supply chains, reducing dependence on third countries and fostering sustainability in crucial sectors such as those producing medicinal products, energy and food; calls for effective reciprocity in public procurement with third countries and for adequate access to public procurement for SMEs, as well as social economy enterprises, to be guaranteed by introducing, inter alia, preferential award criteria;
29. Calls on Member States to make use of the existing EU schemes to procure sustainably and asks the Commission, in this respect, to improve its guidance and to lead by example by publishing targets and statistics related to the environmental impact of their purchasing; calls, furthermore, for reporting obligations for the EU institutions and the Member States with regard to their sustainable public procurement, without creating an unjustified administrative burden and while respecting the principle of subsidiarity;

Responsible marketing and advertising

30. Points out that consumers are confronted with misleading claims about the environmental characteristics of products and services, both online and offline; recommends, therefore, that effective monitoring of the environmental claims made by manufacturers and distributors be carried out before a product or service is placed on the market and that the recently amended Directive 2005/29/EC be enforced through

proactive measures to tackle misleading practices; calls on the Commission to develop updated guidelines for the uniform implementation of this directive with regard to environmental claims and to provide guidance for market surveillance activities;

31. Requests the development of clear guidelines and standards for green claims and commitments translating into strengthened ecolabel certifications and welcomes the announced legislative proposal on substantiating green claims; recommends assessing the possible need for the establishment of a public European register listing authorised and banned environmental claims, as well as the conditions and steps to be made to assert a claim; adds that providing transparent, accountable and accurate information will increase the trust of consumers in products and markets, leading ultimately to more sustainable consumption;
32. Stresses that advertising impacts levels and patterns of consumption and should encourage sustainable business and consumer choice; stresses the importance of responsible advertising that respects public standards on the environment and consumer health; underlines that the current regulatory framework that tackles misleading advertising could strengthen consumer protection, especially for certain categories of consumers considered as vulnerable, and encourage sustainable production and consumption;

◦
◦ ◦

33. Instructs its President to forward this resolution to the Council and the Commission.

נספח ע/3

**”שימוש בפייסבוק בישראל ובעולם: נתונים
וסטטיסטיקות שכדאי להכיר” מליס
דיגיטל (אפריל 2019)**

שימוש בפייסבוק בישראל ובעולם: נתונים וסטטיסטיקות שכדאי להכיר

נכון לינואר 2019, רשומים בפייסבוק יותר מ-2.3 מיליארד משתמשים בעולם, מתוכם 6.6 מיליון בישראל. אז כמה זמן אנחנו מבליים בפייסבוק וכמה לייקים יש לגל גדות?

נתונים על פייסבוק

עדכון אחרון: אפריל 2019

האם פייסבוק מאבדת מהרלוונטיות שלה? אם גם אתם חושבים ש"אנשים כבר לא משתמשים בפייסבוק, כולם עברו לאינסטגרם", כדאי להכיר את העובדות מהשטח - שמוכיחות כי המציאות מעט שונה.

בשנים האחרונות צצו אמנם פלטפורמות נוספות המושכות את הקהל הצעיר יותר, אבל מוקדם מדי לסכם את חייה של הרשת החברתית הגדולה בעולם, שצמחה כבר ל-2.3 מיליארד משתמשים. הנה כמה נתונים מעניינים שכדאי להכיר, במיוחד אם אתם בעלי עסקים ששוקלים פרסום בפייסבוק ככלי נוסף לשיווק העסק.

שימו לב

משרד האוצר הוציא רפורמה בביטוח הבריאות שמכניסה לישראלים אלפי ש"ח לכיס

לחץ על גילך:

75+ 70-74 65-69 50-64 30-49 0-29

6 מיליון משתמשים בישראל, הרוב גולש בנייד

- בפייסבוק רשומים כ-2.3 מיליארד משתמשים בכל העולם, שהם 22% מאוכלוסיית העולם כולו.
- מתוכם, 5 מיליארד (יותר מ-65%) איש משתמשים בפייסבוק מדי יום.
- 6 מיליון משתמשים רשומים בישראל - 75% מכלל האוכלוסייה בארץ.

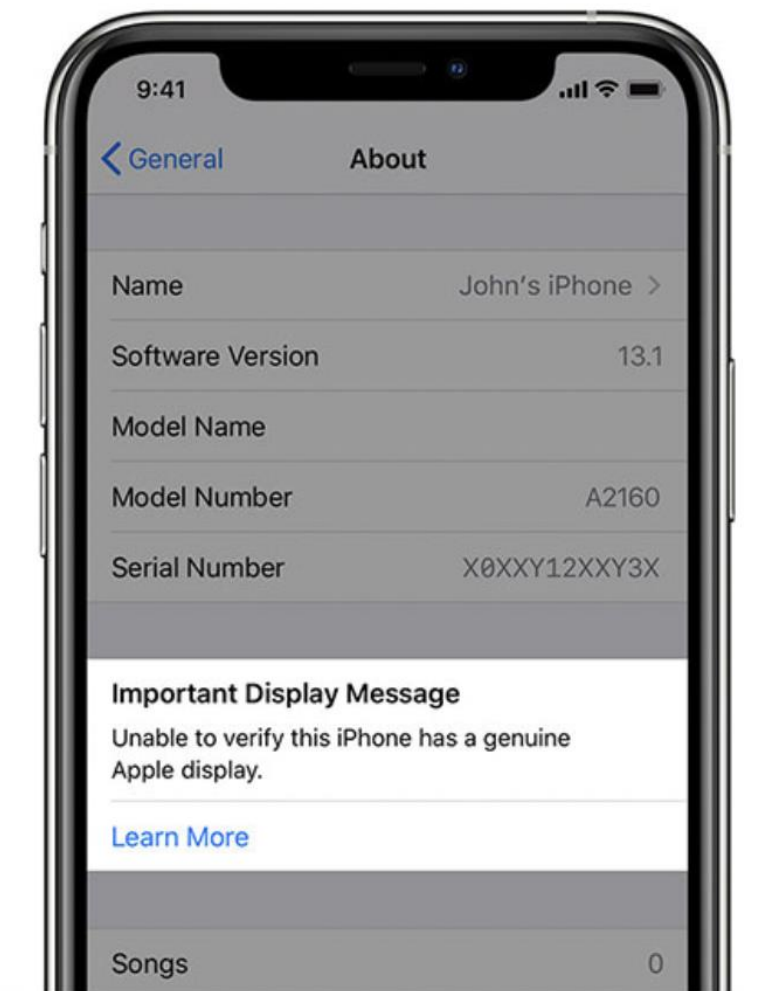
נספח ע/4

**אופק ביטון "אפל תתריע למשתמשי
אם המסך שברשותם אינו iPhone 11 ה-
gadgety (27.09.2019) מקורי"**

לאחר שהכירה לנו את האפשרות לבדיקת בריאות הסוללה דרך ממשק ההגדרות, אפל לוקחת את הדברים צעד אחד קדימה וזו תחל להתריע למשתמשי סדרת ה-**iPhone 11** במידה שלאחר תיקון תוכל לזהות כי המסך שהגיע לידיהם אינו מקורי. מעבר לכך, היצרנית מזהירה כי החלפה של מסך לכזה שאינו מקורי יכולה לגרום לנזקים במכשיר, ליצור בעיות בראות הכללית ועוד.

במידה והמסך של אחד מדגמי ה-**iPhone 11** שברשותכם נשבר וניגשתם לבצע החלפה במקום כזה או אחר, כעת תוכלו לדעת מעבר למילה של הטכנאי האם המסך שהותקן לכם אכן מקורי או שמא זה מזויף. אם מדובר במסך מזויף תעלה התראה במסך הנעילה למשך ארבעת הימים הראשונים, אשר תתריע כי המסך אינו מקורי, לאחר מכן, ההתראה תעבור אל מסך ההגדרות הראשי ותישאר שם למשך 15 ימים, ולאחר תקופת הזמן הזו תוכלו תמיד לצפות בה במעבר **להגדרות < כללי > אודות**.

Apple Notification Warning (תמונה: אפל)

על פי דבריה של אפל, התקלות שיכולות לנבוע משימוש במסך שאינו מקורי נעות בין בעיות במגע בשימוש רגיל, ללחיצות לא מכוונות בתצוגה בזמן שיחה ועד לפציעות מסוללה שהתנפחה עקב תיקון שהתבצע באופן שאינו מושלם. לדוגמה, במידה והטכנאי לא מבריג חזרה את כל הברגים שהיו באיפון לפני כן, הסוללה עלולה להשתחרר ממקומה ולגרום להתחממות ולפציעות. יחד עם זאת, אפל מזהירה מפני בעיות בראות כמו פיצ'ר ה-True Tone שלא יעבוד כראוי, בהירות מקסימלית נמוכה יותר, ביצועי סוללה חלשים ועוד.

לצד הדברים הללו, אין לחשוב כי תיקונים במעבדות פרטיות ולא במעבדות רשמיות מהוות בהכרח מתכון לצרות, אלא רק שיש צורך לוודא כי הטכנאי אשר מתקן לכם את המכשיר אכן משתמש בחלקים מקוריים, וכעת, גם תוכלו לוודא את הדברים לאחר התיקון. זה הוא צעד נוסף מצידה של אפל לעבר עידוד שימוש בחלקים מקוריים, הן על מנת שנוכל ליהנות מהחוויה האמיתית אותה האיפון אמור להציע והן מבחינת מיגור תקלות.

הצטרפו לערוץ הטלגרם של גאדג'טי לעדכונים שוטפים בנושאים טכנולוגיים **ולערוץ גאדג'טי דייל** למבצעים. תוכלו גם להירשם לעדכונים מאיתנו דרך **ערוץ האינסטגרם הרשמי**, **עמוד החדשות של גוגל** או **בעמוד הפייסבוק**.

נספח ע/5

**”פרוטוקול ישיבה מספר 563 של ועדת
הכלכלה” הכנסת השש-עשרה (13.12.2005)**

פרוטוקול מס' 563

מישיבת ועדת הכלכלה

יום שלישי, י"ב כסלו, תשס"ו (13/12/2005), שעה 11:30

סדר היום: תקנות הגנת הצרכן (אחריות ומתן שירות לטובין), התשס"ג-2003

נכחו:

חברי הוועדה:

אמנון כהן – היו"ר

מוזמנים:

עו"ד תמר פינקוס, התובעת הראשית, משרד התעשיה, המסחר והתעסוקה
עו"ד אורית שרפי, לשכה משפטית, משרד התעשיה המסחר והתעסוקה
יצחק קמחי, משרד התעשיה, המסחר והתעשיה
עו"ד נועה גבע, לשכה משפטית, משרד התקשורת
מאיר בן בסט, מנהל תחום הפיקוח על השירות לצרכן, משרד התקשורת
עו"ד זאב פרידמן, המועצה הישראלית לצרכנות
עו"ד ירון לוינסון, רשות ההסתדרות לצרכנות
אריה אינדיצקי, מנכ"ל הדר סוכנויות ואיגוד לשכות המסחר
עו"ד מתן מרידור, רשתות השיווק ואיגוד לשכות המסחר
מיכל פרג, מנהלת תחום, איגוד לשכות המסחר
עינת ברכה, מנהלת אגף משפטי, איגוד לשכות המסחר
נמרוד הגלילי, מנהל אגף בלשכת המסחר, איגוד לשכות המסחר
ראובן קמחי, מנהל תמיכת מותג, קריסטל מוצרי חשמל
יעקב גורמן, מנהל שרות ארצי, ראלקו סוכנויות בע"מ
אברהם בירנבאום, יו"ר ארגוני הסוחרים

עו"ד מאיה שגב, לשכה משפטית, חברת פלאפון
עו"ד דנה אלבוגן, יועמ"ש, סלקום

ייעוץ משפטי: אתי בנדלר

מנהלת הוועדה: לאה ורון

רשמת פרוטוקולים: אתי אפלבוים

תקנות הגנת הצרכן (אחריות ומתן שירות לטובין), התשס"ג-2003

היו"ר אמנון כהן:

שלום לכולם. אני פותח את הדיון של ועדת הכלכלה. הנושא: הגנת הצרכן (אחריות ומתן שירות לטובין), התשס"ג-2003. עודכנתי על ידי מנהלת הוועדה שהוועדה כבר דנה בתקנות האלה ושלחה את המשרדים לשבת עם הגופים העסקיים כדי להגיע להבנות. הבנתי שהגיעו להבנות - - -

אברהם בירנבאום:

איתנו הסוחרים לא ישבו ולא הזמינו.

היו"ר אמנון כהן:

הנושא חשוב. רצינו שיגיעו להידברות. כמובן שאי אפשר לרצות את כולם. יכול להיות שישבו עם חלק מסוים ועם חלק לא. בואו נשמע ונצטרך להחליט. כנבחרו ציבור אנחנו בודקים שהתקנות יהיו מאוזנות לטובת הצרכן מחד, ומצד שני, שלא תהיה פגיעה אנושה ביצרנים או ביבואנים ובסוחרים.

משרד התמי"ת תציגו את התקנות. אנחנו ניתן לכל אחד רשות דיבור ונקבל החלטה לכאן ולכאן. לפני כן, אבקש לומר לנו, בגדול, מה הולכות להסדיר התקנות האלה ובאלה תחומים?

יצחק קמחי:

לדעתי תקנות הגנת הצרכן ואחריות ושירות יחוללו מהפכה במסגרת השירות לצרכן. אנחנו נתקלים חדשות לבקרים בטענות שלעיתים תעודות האחריות שמקבלים הצרכנים, לא שוות את הנייר עליהן הן כתובות. התקנות באו להסדיר את הנושא ולחייב מתן תעודות אחריות לגבי מגוון גדול של מוצרי חשמל, אלקטרוניקה, מוצרים מכאניים וריהוט.

היו"ר אמנון כהן:

למה רק המוצרים האלה?

יצחק קמחי:

הטובין שכלולים כרגע הם: מוצרי חשמל, אלקטרוניקה, גז לרבות מנגנונים מיכניים בריהוט. כל מה שאלקטרוני וחשמלי נכנס פנימה.

אתי בנדלר:

מנגנון מכאני וחשמלי בריהוט לדעתי זה מאוד מצומצם. אם מישהו קונה ריהוט יקר ערך, ספת עור, ומסתבר אחרי כמה זמן שהעור נשחק, האם זה לא צריך להיכלל. האם לא צריך להגדיל את התכולה?

יצחק קמחי:

שאלו אותנו למה אין אחריות על בגדים או על שחיקה של בד. ישנם דברים שהם תלויי שימוש לחלוטין ואנחנו לא יכולים לדעת. כמובן שהמוצר צריך לעמוד בסטנדרטים של איכות, אבל אם מישהו התגרד כל היום על הספה וקרע אותה, קשה לומר שהספה לא תקינה.

אני מדבר על מוצרים חדשים שצריכים כמובן לעמוד במטרה לשמה אנשים קנו אותם.

אתי בנדלר:

אפשר להתעלל גם במכשיר אלקטרוני.

יצחק קמחי:

זאת בדיוק ההחרגה של החוק. לגבי מוצר אלקטרוני, אם נהגתי בו בזדון או ברשלנות, אני פוטר את הסוחר מאחריות. כאשר זאת ספה, קשה יותר להראות שהיה פגם. תלוי אם האדם שמן או רזה.

אתי בנדלר:

מר קמחי, ספה צריכה להתאים גם לאדם שמן מאוד. אני חושבת שזה תמוה לשמוע עמדה כזאת ממשדד התמ"ת. האם לא ראוי שתהיה אחריות לעגלת ילדים שעולה כמה אלפי שקלים?

היו"ר אמנון כהן:

נתתם את הדעת לגבי סוג הדברים?

יצחק קמחי:

התקנות האלה מרחיבות בהרבה. התקנות במקור הוגשו לגבי רשמה מצומצמת של מוצרים, כ-20 מוצרים, והחלטנו להרחיב את זה לכל המוצרים – החשמליים, האלקטרוניים, מוצרי הגז החדשים, כאשר ההרחבה כאן היא רבה. יכול להיות שצריך לשקול הכנסה של דברים נוספים. בשלב הזה אלה המוצרים שהכנסנו. יכול להיות שיש פה פשרה. צריך לראות איך זה יעבוד. הנקודה שאין חובה סטטוטורית לתת את האחריות, אינה אומרת שאי אפשר לתת אותה באופן וולונטרי. אנחנו לא נכנסים פה לואקום מוחלט שבו אין במדינה תעודת אחריות ולא ניתנת אחריות. עסקים רבים נותנים אחריות למוצרים על אף שהם לא מחויבים לכך בהוראות החוק. התקנות אומרות על מי חלה האחריות, במקרה זה מדובר ביצרן וביבואן. אנחנו מדברים על שווי מוצרים שמעל ל-150 שקלים. אנחנו כוללים מגוון רב של מוצרים.

היו"ר אמנון כהן:

לגבי סוגי המוצרים נדבר על כך בהמשך, בואו נתקדם.

יצחק קמחי:

כפי שאמרתי, מעגל המוצרים הורחב למוצרים חשמליים, אלקטרוניים, מוצרי גז ומנגנונים חשמליים ומכאניים של ריהוט מעל 150 שקל. האחריות היא אחריות חובה לשנה. לגבי מספר מוצרים קבענו חובה של אחזקת חלקי חילוף של 7 שנים. קבענו חובה של תחנות שירות, שמשמשות כתחנות איסוף ליצרן או ליבואן שצריך לתקן את המוצר. מקומות שהצרכן יכול להביא את המוצרים על מנת שיתקנו.

היו"ר אמנון כהן:

זה לא קיים היום?

יצחק קמחי:

למשל, לגבי האיסוף. הוא יכול לכתוב בתעודת האחריות שהתיקון ייעשה על ידי מעבדה איקס שנמצאת באזור התעשייה הצפוני בחיפה. אם הצרכן, תושב ירושלים, לא יכול להגיע לשם, אותו יבואן חייב לתת לצרכן 4 נקודות איסוף לפחות.

יעקב גורמו:

זה קיים גם היום. אתם לא נותנים רישיון אם אתה לא מביא 4 כתובות ומוכיח שיש לך תחנת שירות.

יצחק קמחי:

נקבעו זמנים לתיקון. למשל, מוצרים חשובים כמו מקרר או מכונת כביסה, התיקון צריך להיעשות תוך 24 שעות. התקנות מתייחסות גם לזמן ההמתנה לטכנאי שיבוא לתקן את המוצר. הרי כולנו לא אוהבים לבזבז ימי עבודה שלמים בהמתנה לטכנאי. צריכה להיקבע שעה ספציפית. ניתן לחרוג ממנה בפלוס שעתיים. ניתן לשנות את

הזמנים בתאום טלפוני. אלה דברים שלכאורה צריכים להיות מובנים לכל מי שעוסק בצרכנות. לצערי לא כל השוק עובד כך והכנסנו גם את זה לתקנות. אלה הדברים העיקריים.

אריק אינדיצקי:

אני מחברת הדר ואני בא מטעם לשכות המסחר. אני רוצה לדבר בנושא מצלמות. בעיקרון התקנות האלה מקובלות אלי, חוץ מנושא אחד. בסעיף 9(א) מדובר שצריך להקים 4 תחנות שירות או איסוף. מצלמות זה מוצר קטן ששוקלת בערך 200 גרם. היום אין במצלמות תחנות איסוף אבל בסעיף 9(ב) כתוב שאדם יכול להביא את המוצר לתחנות שבו קנה. אני טוען שברגע שיש מעבדה מרכזית שמבצעת את התיקונים ולפי התקנה אדם שקנה רשאי להביא לתחנות, אני חושב שזה מספק לגבי מוצר קטן ולא לדרוש תחנות איסוף.

היו"ר אמנון כהן:

כרגע אני רוצה תגובות לכלל התקנות. כשנגיע לסעיף הספציפי נדבר עליו.

אברהם בירנבאום:

בעקבות הדברים שלי בישיבת הוועדה הקודמת בנושא הזה, בתקנות שהובאו, הוחלט להחזיר למשרד התמ"ת את התקנות. מה היתה ההערה העיקרית שלי? שמטילים על הסוחר הקטן את החובות של היצרן. למשל, שהוא יתקן אם היצרן לא מתקן. ואיפה הסוחר הקטן יכול להחזיק חלקי חילוף, לטלויזיה למשל? הסברתי שזה בלתי סביר לחלוטין. זה להטיל על מישהו חובה, שטכנית הוא לא יכול לבצע. אם היצרן לא מספק חלקי חילוף, מאיפה הוא יקבל את חלקי החילוף של יצרן בחוץ לארץ? בעקבות זאת הטילו עליהם לבוא איתנו בדברים. משרד התמ"ת לא הזמין אותנו, לא דן לא ישב, לא בטלפון ולא פנים אל פנים עם ארגוני הסוחרים בישראל שמייצגים את כלל הקמעונאים בישראל.

לאה ורון:

מר בידרמן, אתה בטוח שהיית בדיונים הקודמים? אני עוברת על שני הפרוטוקולים - - -

אברהם בירנבאום:

אני בטוח לחלוטין. תבדקי את כותבי הפרוטוקולים שלך.

יצחק קמחי:

מר בירנבאום, לא הסברתי לך את התקנות? לא היית אצלי במשרד?

אברהם בירנבאום:

פעם אחת בחיים הייתי אצלך בנושא אחר לחלוטין. זה היה לפני כשנתיים.

יעקב גורמן :

אני מחברת ראלקו סוכנויות יבואנים ומטעם לשכת המסחר. אני שמח שהאדון העלה את הנושא של האחריות. נכון שחנות לא יכולה למלא את החובות של יבואן או יצרן. אבל כשהיא מוכרת את המוצר לא מעניין אותה מי היבואן, והיום זה נפוץ שאתה קונה בחנויות סחורות של יבואנים שמשנים שם כל שנה ולצדדי לא מעניין את משרד המסחר והתעשייה לכפות את התקנות הקיימות על המפרים אותם, וגם אין שום סיבה שהוא יכפה את התקנות החדשות. למעשה לכל הישיבה הזאת, לכל התקנות האלה, אין ערך אם אין גוף שכופה אותם. אנחנו פונים למשרד התעשייה, כולל למר קימחי ולמר גרישה דייטש עם כל מיני הפרות מהותיות של התקנות הישנות, ולא מעניין אותם מה קורה.

היו"ר אמנון כהן :

התקנות החדשות לא מסדירות את זה?

יעקב גורמן :

לא. אם לא יכפו אותן אז תכתוב איזה תקנה שאתה רוצה.

אתי בנדלר :

הטענה שלך היא נגד התקנות או נגד זה שלא אוכפים אותן?

יעקב גורמן :

אני מדבר על אכיפת התקנות. זה בהקשר לדבריו של מר בירנבאום. היום הסוחר מחפש מי יציל אותו כשהיבואן לא ממלא את ההתחייבות. שלא ימכור מוצרים של יבואן שאין לו מעמד יציב. אני מוציא מיליוני שקלים על מלאים ואדון בירנבאום מוכר מוצר שאני מייבא, ומישהו אחר מוכר כשהוא לא הביא חלק חילוף אחד ורוצה לבנות על המלאי שלי.

אברהם בירנבאום :

אין לזה שחר. קודם כל האדון בירנבאום איננו עוסק - - -

יעקב גורמן :

אני לא מתכוון אליך אישית.

צריך לשים סוף גם לדברים האלה. התקנות צריכות לחייב, בנוסף, יבוא חלקי חילוף. משום מה משרד המסחר והתעשייה הוריד את הסעיף הזה. יש להם את תקדים חסה שהם משחקים עליו כבר 15 שנה לא שינו את התקנות ואנשים ניזוקים מזה. צריכות להיות גם סנקציות מהותיות גם בדיקה של מי שמפר. כיוון שאם היום הבאת ומחר אתה איננו, כבר אין עם מי לדבר.

עינת ברכה:

בעקבות הישיבה הקודמת בוועדה קיימנו מספר דיונים עם התמ"ת.

היו"ר אמנון כהן:

אז היו דיונים מר בירנבאום.

אברהם בירנבאום:

הם מייצגים את היבואנים הגדולים, לא את הסוחרים הקטנים. הם מייצגים את רשתות השיווק.

עינת ברכה:

במסגרת הדיונים עם התמ"ת ישבנו גם במסגרת חטיבת האלקטרוניקה, שמייצגת את יבואני האלקטרוניקה, וגם במסגרת חטיבת רשתות השיווק שמייצגות את הסוחרים. באמת בתקנות יש מאזן שמתייחס ליחסים שבין היצואן או היבואן לבין הספק. הגענו להסכמות, לא על כל הדברים. בסופו של דבר הנוסח שהוגש לוועדה לא משקף את כל ההסכמות שהוגשו כי בתמ"ת עשו אחר כך עוד ורסיה של תיקונים. אנחנו העלינו שוב את הדברים שסוכמו, ובסופו של דבר לא הוכנסו לתקנות, וסוכם שהדברים יעלו כאן בוועדה.

כטענת מקרו, אני רוצה להגיד שבסופו של דבר רגולציה צרכנית צריכה להיעשות כאשר יש כשל שוק. צריך לזכור שהיום מוצרי אלקטרוניקה הם מוצרים זולים ובהרבה מקרים שווים לכל נפש. מאוד יכול להיות שצרכן יעדיף לקנות מוצר ב-150 שקלים ללא תעודת אחריות ולקחת את הסיכון מאשר עוד לשלם סכום מסוים וכן לקבל את תעודת האחריות. לטעמנו ההתערבות של המחוקק במוצרים שהם מאוד מאוד זולים, בסכום של 150, מוגזמת ולא נחוצה כי תנאי השוק יודעים לסדר את זה. גם ככה להרבה מוצרים ניתנת אחריות. יש היום שעונים ב-50 שקלים שנותנים עליהם אחריות. כך גם לגבי נושא אחזקת חלקי חילוף, שבו לא הגענו להסכמה עם התמ"ת: היום למוצרים של 150 שקלים אין מוצרי חילוף. אלה מוצרים זולים ואין כלכליות וכדאיות להתעסק עם חלקי חילוף, בעוד שבתקנות כן חלה החובה להחזיק חלקי חילוף למוצרים מהסוג הזה.

אנחנו גם רוצים לחזור להסכמות שהיו לנו עם התמ"ת, לפתור את הנושאים שלא היו בהסכמה. אין לנו התנגדות עקרונית לתקנות אבל באמת להתערב איפה שצריך ובמידה שצריך ולא ללכת מעבר לזה כדי לתת לשוק לעבוד ולפעול ולאפשר לכולם לקנות גם מוצרים זולים.

היו"ר אמנון כהן:

אנחנו מעלים את הנושא הזה לדיון בעקבות פנייתו של מ"מ ראש הממשלה, שר התעשייה המסחר והתעסוקה וגם שר האוצר. אני מצטט: "חרף התנגדותו של המגזר העסקי לחלק מן ההוראות החדשות, אני סבור כי התקנות מציעות את הנוסח המאוזן ביותר בין ההתערבות במשק והגבלת החרות של הסוחר לבין הצורך להקנות

לצרכן הגנה נאותה. " זאת בקשתו של שר שהוא גם מ"מ של ראש הממשלה, גם שר התעשייה והמסחר וגם שר האוצר.

אני מבקש לקרוא את התקנות ונתייחס תוך כדי.

אורית שרפי:

"תקנות הגנת הצרכן (אחריות ושירות לאחר מכירה) התשס"ו-2005.

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 18 ו-37 לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981 וסעיף 5 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1957, ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

פרק א' פרשנות

1. בתקנות אלה –
"טובין" – מוצרי חשמל, אלקטרוניקה וגז חדשים, לרבות מנגנונים מכאניים וחשמליים בריהוט ובלבד שמחיר הטובין לצרכן גבוה מ-150 שקלים חדשים;
"תחנת שירות" – מקום האיסוף של טובין מקולקלים, לשם העברתם למעבדה לצורך תיקונים;
"תעודת אחריות" – מסמך המפרט את חיובי העוסק כלפי הצרכן, בדבר תקינות הטובין ומתן השירות לאחר מכירתם;
"תקופת האחריות" – תקופה של שנה מיום מסירת הטובין לצרכן, בכפוף להוראות תקנה 5;
"יצרן" – אדם העוסק בייצור טובין, בין בעצמו ובין על ידי אחרים או העוסק בעבודה מן העבודות הדרושות לתהליך הייצור או הדרושות לשם שינוי צורתם, טיבם או איכותם של הטובין."

היו"ר אמנון כהן:

אנחנו חוזרים עכשיו להגדרה של טובין. יש רשימה של הטובין.

יצחק קמחי:

זה כל מוצרי החשמל, אלקטרוניקה והגז החדשים. גם מחשב נחשב. מצלמות זה גם מוצר אלקטרוני.

אתי בנדלר:

אני ביקשתי להתייחס דווקא למוצרים שאינם מוצרי חשמל, אלקטרוניקה וגז. למשל ריהוט או עגלות ילדים, במיוחד כאלה שהם מאוד יקרים.

אורית שרפי:

רצינו להתחיל עם מוצרים שקיבלנו הרבה תלונות לגביהם, בעיקר מוצרי חשמל. רצינו להתחיל את הרפורמה בקטן. אפשר תמיד להרחיב בהמשך.

אתי בנדלר :

אומר לכם מה מטריד אותי : אמר מר קמחי, כשהציג את הנושא, שכמובן אין בעובדה שמוצרים מסוימים יהיו חייבים בתעודת אחריות כדי למנוע מתן תעודות אחריות למוצרים אחרים. עקרונית הדבר נכון, אבל משחובת מתן תעודת אחריות לא היתה מעוגנת בדין, היתה על זה תחרות. אני חוששת שכשהתקנות יתייחסו לרשימה מצומצמת או לסוג מסוים של טובין, שעליהם תחול החובה, זה אולי עלול לאותת לעוסקים למיניהם ליצרנים וליבואנים שעל מוצרים אחרים לא צריך לתת תעודת אחריות.

תמר פינקוס :

גם היום יש מוצרים שיש עליהם חובת אחריות. משום שהרשימה של חובת האחריות היא מאוד מצומצמת והתלונות שקיבלנו היו תלונות לגבי מוצרים שהכניסו בהם וולונטרית תעודת אחריות אבל לא קיימו אותה והיא היתה כלאחר יד. זאת טעות לחשוב שהיום אין חובת אחריות לגבי חלק מהמוצרים. הרשימה מצומצמת ועובדה שכל המוצרים במשק אכן מלווים בתעודת אחריות.

בתקנות האלה אנחנו רוצים לטפל באותם מוצרים שהם מכת המשק מבחינת התלונות. בשקלול הזה היה גם האיזון בין תלוי שימוש מוחלט לבין תלוי שימוש פלוס עוד משהו. כשנותנים אחריות לבגד, זה תלוי שימוש מוחלט. אם מישהו יגיד שהוא כיבס את הבגד לפי ההוראות והוא התכווץ, לי אין דרך להוכיח את זה. זה פשוט תלוי שימוש. כל המוצרים שהנטל הגדול של ההוכחה הוא בתלוי שימוש, בינתיים נשארו בחוץ. אנחנו מטפלים, בשלב זה, במה שהוא יותר קל לעיגון חוקי ושלגביו ישנן הרבה תלונות. זה מרחיב את הרשימה הקודמת.

לבגדים יש תו תקן והם נבדקים הרבה לפני. אנחנו מטפלים בתקנות האלה בהרחבה מהקיים למשהו שהוא לא ב-60% או 80% תלוי שימוש אלא בדברים אובייקטיביים.

לאה ורון :

מה לגבי מכוניות?

תמר פינקוס :

למכוניות יש חקיקה ספציפית. גם דודי שמש לא הוכנסו מפני שגם להם יש הוראות ספציפיות.

היו"ר אמנון כהן :

אנחנו מבקשים לבחון כל נושא לגופו של עניין. למשל, כל נושא הטקסטיל והנעלה. היום מייבאים ממדינות שונות.

תמר פינקוס :

גם כשנותנים תעודת אחריות, תמיד יהיה ויכוח על השימוש. לכן אנחנו בינתיים לא מטפלים בזה. אין לנו על זה גם תלונות. בריהוט הכנסנו את כל המנגנונים האלקטרוניים והמכניים.

דנה אלנבוים :

אנחנו סבורים שהאכסניה המתאימה ביותר להסדרת הנושא הזה הן ההוראות הספציפיות שקיימות בנוהל אישור סוג לציוד קצה שיצא רק ב-1.11.2005. הנוהל הזה מסדיר בדיוק את כל הנושא של "AFTER SALE" לגבי ציוד קצה. מוצרי הסלולאר הם מוצרים שונים במהותם מכלל המוצרים שמסדירות התקנות הללו ולכן מה שקיים זאת הסדרה ספציפית ביחס למוצרים הללו. אפשר כמובן לבחון רעיון שלפיו במידה והנוהל אישור הסוג לא ישיג את המטרות שלו, אזי בעוד שנה, או כאשר הנושא ייבדק, אז אנחנו נוסף. אבל נכון להיום, כל הנושא הזה מוסדר, ולמעשה הסדרה מקבילה כאן של הוראות שחלות גם ביחס אלינו, יכולה גם ליצור סתירה וגם להוות עקיפה של התקנות שקבע משרד התקשורת.

מהו הבדל? מוצר הסלולאר - - -

אתי בנדלר :

האם ההסדר עליו את מדברת הוא בנוהל בלבד?

דנה אלנבוים :

הוא נוהל אישור סוג שמחייב כל יבואן.

אתי בנדלר :

את מדברת על נוהל, אנחנו מדברים על תקנות.

דנה אלנבוים :

כן, אבל מדובר בנוהל אישור סוג של משרד התקשורת שאין אפשרות לייבא או למכור מוצרים - - -

אתי בנדלר :

ואם מחר המשרד ישנה את הנוהל? מי ידע על זה? התקנות מתפרסמות ומקבלות אישור פרלמנטרי, הן מפורסמות לציבור. מי יודע על הנוהל, עם כל הכבוד, חוץ מהיבואנים כמובן?

תסכימי איתי שמבחינה נורמטיבית שתקנות יש להן מקום קצת יותר גבוה מהנוהל.

דנה אלנבוים :

זה נכון, אבל יש פה נושא שמצאו לנכון להסדיר בצורה נפרדת את עולם הסלולאר.

תמר פינקוס :

נוהל לא יאפשר לממונה על הגנת הצרכן אכיפה. כל הרעיון של התקנות האלה הוא שאנחנו לא נהיה תלויי משרדים והנהלים שלהם.

לאה ורון :

העובדה היא שנציגי משרד התקשורת שהוזמנו לדיון וידעו על התקנות לא ביקשו להחריג אתכם.

אתי בנדלר :

יושבת כאן נציגת הלשכה המשפטית.

אברהם בירנבאום :

אדוני, או שבמשרד התמי"ת לא ראו אף פעם תעודת אחריות בענפי החשמל או שפגישתם עם איגוד לשכות המסחר, נציגי היבואנים הגדולים, כל כך השפיעה עליהם שהם כתבו כאן שטויות. ומה השטויות?

היו"ר אמנון כהן :

אני מבקש ממך. אם אתה רוצה שנכבד אחד את השני אז תאמר את דעתך לעניין בלי מילים מיותרות.

אברהם בירנבאום :

אני מדבר לעניין. תעודות האחריות היא תמיד של היצרן, וגם הם מטילים את תעודת האחריות על - - -

היו"ר אמנון כהן :

מר בירנבאום אנחנו מדברים על הטובין בלבד. יש לך הערה?

אברהם בירנבאום :

לא.

מתן מרידור :

אני רוצה להצטרף למה שנאמר כאן קודם. אני מייצג את רשתות השיווק. עשיתי בדיקה ונכנסתי לאינטרנט לראות איזה מוצרים אפשר לקנות ב-150 שקלים. מצאתי רק קומקום אחד במחיר שהוא מתחת ל-150 שקלים. כל היתר אלה מוצרי הבית הבסיסיים, שאתה לא מתקן כמו מגהץ, מאוורר, פן, קומקום, רדיאטור קטן. מה תהיה התוצאה אם נחייב את הספקים ואת החנויות להחזיק מלאי חלפים ולתקן כל מוצר?

תמר פינקוס :

אם אתם לא רוצים להחזיק חלפים אל תמכרו את זה במחיר הזה, תמכרו יותר בזול.

מתן מרידור :

אני מדבר על גובה הסכום. לא נכון לתקן תקנה שמראש תהיה אות מתה. או לחילופין, שלא ימכרו. אם לא ימכרו אותם, התוצאה תהיה שרק הגדולים, אותם סקאל ואלקטריק וכל החברות הגדולות ימכרו את זה. כל הקטנים לא יטרחו למכור את המוצרים האלה כי לא שווה להם להחזיק את כל האופרציה הזאת כדי למכור קומקומים שעולים 200 שקלים. עם כל הכבוד, להוריד מחירים זאת אפשרות יפה, אני חושב שאנחנו חיים במדינה שבה הבנו שלא הממשלה צריכה להגיד מה צריך להיות מחיר המוצרים שיש לגביהם תחרות. לכן זה לא נכון להגיד: "תמכרו פן שעולה 400 שקלים ב-150 שקלים כדי לא להיכנס לתקנות". לא זאת הדרך שבה צריך לפתור את הבעיה הזאת.

היו"ר אמנון כהן :

אתה מציע להקטין את הסכום?

מתן מרידור :

להפך, להרים את הרף לרמה של מוצרים שבאמת כלפיהם אנחנו יודעים להגיד שיש משמעות לתיקון שלהם. הרי תיקון זה שעת מעבדה וחלקי חילוף. יש מחיר מינימלי שממנו מתחילים לתקן מוצרים ומתחתיו זורקים אותם לפח וקונים חדש. מתחת לרף הזה אין משמעות לשים סכום כזה. אני לא יודע אם הרף הוא 500 שקלים או 1,000 שקלים.

היו"ר אמנון כהן :

מה היה ההיגיון של 150 שקלים?

תמר פינקוס :

אנחנו במשרד התמי"ת מנסים לחשוב לא רק על אלה שהפרוטה מצוייה בכיסם אלא דווקא על כל האנשים שלא זורקים מוצרים שעלו 150 שקלים או 200 שקלים. אנשים לפעמים מוציאים 150 שקל לקומקום בשבילם הוא מוצר חד פעמי. הם לא רוצים לזרוק אותו אחרי שלושה חודשים כשהוא מתקלקל.

היו"ר אמנון כהן:

אבל התיקון עולה 500 שקלים.

תמר פינקוס:

יש להם אחריות והתיקון לא יעלה לו. למה אני צריכה לחייב אדם, שבשילו קומקום חשמלי זה כמו לאחר מכונית, לזרוק אותו לאחר שהתקלקל משום שאין לזה חלקי חילוף? הוא לא קנה את זה כדי לזרוק אחרי 3 חודשים.

עינת ברכה:

מתח הרווחים בענף החשמל והאלקטרוניקה מאוד נמוך. זה לא סביר לחלוטין להטיל מערך של תחנות שירות, חלקי חילוף על מוצרים שהם יומיומיים ושימושיים, זולים. אין להם בכלל שוק של חלקי חילוף.

היו"ר אמנון כהן:

העליתם את הטענה הזאת?

עינת ברכה:

העלינו את הטענה הזאת. זאת אחת הנקודות שנשארו בחוסר הסכמה. המחוקק צריך להתערב ברשימה סגורה של מוצרים שיש עליהם אינטרס ציבורי או על מוצרים יותר יקרים באופן משמעותי.

היו"ר אמנון כהן:

נשאיר את נושא הטובין פתוח ונעבור לתחנת שירות.

תמר פינקוס:

הסתכלנו דווקא על מוצרים שמשמשים בהם בעשירון התחתון ולא בעשירון העליון. במסגרת השיקולים שהינחו אותנו עד כמה לעשות את ההרחבה, לא בדקנו בכמה פלזמות משתמשים כי לטלוויזיית פלזמה אנחנו לא רוצים לתת אחריות שתהיה על חשבון היצרן, אלא בדקנו מה תפוצת המוצרים החשמליים שמשמשים בהם דווקא אלה שמוגדרים בקו העוני או מתחת לקו העוני, כדי לתת להם אפשרות ליהנות מהמוצרים האלה.

ראובן קימחי:

אני לא מודאג משנת האחריות כי אין לי בעיה להביא את הרכיב. אבל מאלצים אותי להחזיק במשך 7 שנים חלפים עבור הקומקום שעלה 150 שקלים. ב-1973 יצא הצו האחרון בנושא ורק היום מעדכנים את התקנות. בעוד כמה שנים מכונת כביסה תעלה 150 שקלים ואנחנו לא רואים כמה צעדים קדימה. מן ההיגיון שניקח בחשבון את העלויות של החזקת מלאי והחזקת חלקי חילוף למוצרים האלה, שגם בחו"ל משתנים בתדירות אדירה. אנחנו לא יכולים לבוא להמציא את הגלגל.

היו"ר אמנון כהן:

סיימנו כרגע עם הטובין. נשאר את זה פתוח ואני לא מביא את זה להצבעה. עכשיו אנחנו עוברים לתחנת שירות.

אתי בנדלר:

האם מדובר רק בטובין מקולקלים או גם בטובין פגומים? אני לא סתם שואלת, משום שבסעיף המסמך בסעיף 18(א) נאמר בפירוש: "תקנות לעניין תיקון ליקויים ופגמים והחלפת טובין". אם החוק היה מדבר רק על ליקויים אז הייתי חיה עם זה בשקט. אבל כיוון שסעיף 18(א) לחוק הגנת הצרכן הוא הסעיף המסמך, וכיוון שהחוק משתמש בשתי מטבעות לשון, גם ליקויים וגם פגמים, אני חוששת שיגידו שהתקנות האלה מתייחסים רק לליקויים, לעומת פגמים שעליהם זה לא חל.

תמר פינקוס:

אנחנו מתכוונים רק למקולקלים מפני שלגבי מוצר פגום יש הוראות בחוק המכר ויש אפשרויות להחזיר את זה לפי חוק המכר. אנחנו מדברים על מוצר מקולקל שחלה עליו תעודת האחריות בגיל קלוקול ולא מוצר פגום שאפשר להחזיר אותו לפי חוק המכר.

אורית שרפי:

אם הוא פגום זה לפי חוק המכר, אבל אם יתגלה בו פגם, אז לפי תקנה 2 זה נחשב קלוקול: "כל ליקוי, פגם או קלוקול".

אתי בנדלר:

אז אני מציעה שתגידו: "קלוקול לעניין זה הוא כל אחד מאלה: ליקוי פגם או קלוקול" ואז אני אחיה עם זה מצוין. כי כשלאחר מכן תדברו על קלוקול אנחנו נדע למה הכוונה.

אורית שרפי:

בסדר.

אתי בנדלר:

קלקול יהיה כל ליקוי פגם או קלקול שנתגלה בטובין.

היו"ר אמנון כהן:

הערות נוספות לגבי תחנות שירות?

אברהם בירנבאום:

יש חנויות למוצרי חשמל, למשל קאליש במדרחוב בירושלים, שהשטח שלהן הוא 4 מ"ר בלבד. להפוך אותם למחסן של מוצרים מקולקלים זה סגירת העסק.

תמר פינקוס:

אנחנו יוצאים מתוך הנחה שקאליש מוכר מוצרים טובים.

אברהם בירנבאום:

הוא מוכר מוצרים מצוינים, אבל לא יעלה על הדעת שבמקום לנסוע לתחנת השירות הקבועה בירושלים של היצרן והיבואן, יביאו את זה לתחנות הזאת ויסתמו אותה.

יצחק קמחי:

לצרכן ישנה אפשרות להעביר את המוצר המקולקל לתחנת השירות בירושלים או למקום בו הוא קנה את המוצר. אם הוא יביא את זה לקאליש, תקופת התיקון יכולה להגיע לשבועיים. אם הוא יביא את זה לתחנת השירות זה יהיה שבוע. אז הוא יוכל לשקול ולהחליט מה שהוא רוצה. זה יעלה לו בזמן.

היו"ר אמנון כהן:

אז נושא הגדרת תחנת שירות עם התוספת של היועצת המשפטית – אושרה.

נעבור לתעודת אחריות.

זאב פרידמן:

אני מציע שהגדרה של תעודת אחריות תהיה מסמך המפרט את חיובי העוסק והיצרן. התקנות כאן מרחיבות וקובעות את האחריות של היצרן ולא רק של העוסק.

יצחק קמחי:

מי שמוכר נכס או נותן שירות כדרך עיסוק, זה כולל יצרן.

אורית שרפי:

זה גם מוכר וגם יצרן.

זאב פרידמן:

כאן התקנות מדברות מבחינות בין השניים. העוסק שם זה מי שנותן את השירות באופן ישיר מול הצרכן. כאן אנחנו מטילים נטל על מישהו שלא נמצא בקו ישיר מול הצרכן. ולכן אנחנו חייבים להגדיר - - -

אורית שרפי:

אין מושג של עוסק בנפרד. יש עוסק שמכר את הטובין ויש יצרן.

זאב פרידמן:

היצרן שימכור את המוצר לצרכן, הוא הופך להיות עוסק בהגדרה. ואילו כאן אנחנו מדברים על שני גופים נפרדים ואנחנו רוצים אחריות על כל אחד בנפרד, איש איש לפי הנטל שמוטל עליו. אם נשאר את ההגדרה של "עוסק", הרי שהיצרן, שאנחנו מטילים עליו החוק, לא יחולו מכוח אותה הגדרה.

היו"ר אמנון כהן:

זאת אומרת, אתה מוריד את האחריות מהיצרן, ומשאר את זה על העוסק שמוכר לך בפועל.

אתי בנדלר:

אני מציעה שתבדקו את זה שוב עם משרד המשפטים. זה ברמה של נוסח.

תמר פינקוס:

אנחנו לא רואים בעיה עם ההגדרה.

אתי בנדלר:

תבדקו את זה. אני חושבת שהוועדה מסמיכה אתכם לכך.

היו"ר אמנון כהן:

הנושא של תעודת אחריות יישאר פתוח. כאשר תדונו בקשר לכך, אני מבקש גם לקיים דיון עם מר בירנבאום. תיראו אם יש לו עוד הערות.

תמר פינקוס:

אנחנו כבר קיימנו דיון. אנחנו נמשוך את זה ככה עוד שנתיים.

אברהם בירנבאום:

אתם לא קיימתם שום דיון איתנו.

היו"ר אמנון כהן:

כשהבאתם את התקנות חשבתי שהכל מתואם, שנקרא פעם אחת ונאשר. אבל לא כך הם פני הדברים. אני רואה שיש כאן קובץ גדול ובכוונתי לסיים אותו לפני פגרת הבחירות. לגבי הדברים שנשארים פתוחים, תבואו כמה שיותר מוכנים. לא אכפת לי שתשבו פה ותסכמו את הדברים ותבואו מוכנים לפעם הבאה. בגדול, כל מה שיש ויכוח עליו, אני כרגע לא יכול לאשר וזה נשאר פתוח.

למישהו יש בעיה עם תקופת האחריות? אישרנו.

מה עם "יצרן"? אישרנו את הגדרת היצרן.

אנחנו עוברים לפרק ב'.

אורית שרפי:

"פרק ב' – חיובים לאחר מכירה"

2. (א) יצרן של טובין שנמכרו לצרכן יתקן, בעצמו או באמצעות אחר מטעמו, כל ליקוי, פגם או קלקול (להלן – הקלקול) שנתגלה בטובין, במהלך תקופת האחריות ללא תמורה; נדרשה החלפה של הטובין, כולו או חלקים ממנו, תבוצע החלפה על ידי היצרן ללא תמורה".

(ב) תיקון יצרן את הקלקול או ביצע החלפה, ימסור לצרכן אישור בכתב אשר יפרט את מהות התיקון, ולגבי החלפת חלקים מהטובין – את מהות ההחלפה.

(ג) על אף האמור בתקנת משנה (א), הוכיח היצרן כי מקור הקלקול בנזק שנגרם בזדון, יהא פטור מחיוביו לפי תקנה זו.

אריה אינדיצקי:

אני מבין שלא התכוונתם, אבל כך זה רשום. אתם כותבים "נדרשה החלפה של הטובין" ואפשר להבין את זה כאילו זאת הדרישה של הצרכן. צריך להוסיף: "נדרשה החלפה במסגרת התיקון".

אורית שרפי:

אפשר לומר: "דרש התיקון החלפה של טובין - - -"

אתי בנדלר:

אני חושבת שהנוסח שהצעתם הוא לא נוסח טוב, אני מציעה שתחשבו על זה פעם נוספת. הכוונה ברורה: "התיקון לא דורש החלפה".

ראובן קמחי:

לגבי סעיף ג' "נגרם בזדון". נפתח חלון ונתן מכה למקרר. הוא לא עשה את זה בכוונה ולא בזדון. חובה לכתוב שם שאם האירוע לא נגרם כתוצאה מפגם בייצור ולא כתוצאה מרשלנות שלי כנותן שירות, שאנחנו לא נישא בזה.

זאב פרידמן:

אני מחזיר את הוועדה לסעיף 1 של ההגדרות.

היו"ר אמנון כהן:

בדיון הבא.

עינת ברכה:

בסעיף 8 יש רשימה נוספת של מקרים: כוח עליון, זדון, רשלנות, שינוי, שימוש לא נכון. את הסעיף הזה צריך להכפיף לסעיף 8. צריך להיות כתוב: "בכפוף לאמור בסעיף 8". במקביל נטפל אחר כך בסעיף 8.

אתי בנדלר :

זה בעייתי כי רשלנות של הצרכן זה עוד דבר שצריך לדון בו בתקנה 8.

עינת ברכה :

בסדר, אבל כרגע צריך להבהיר שהחובה הזאת לא חלה על מקרים שחלים בסעיף 8. היא חלה בתיקונים.

היו"ר אמנון כהן :

יש תשובה בתקנה ג'.

עינת ברכה :

חייב להיות קשר בין הסעיפים. גם מבחינתכם זה ברור, אז למה שזה לא יהיה ברור למי שקורא את התקנות?

יצחק קמחי :

בסעיף 8 נאמר : "על אף האמור בסעיף 2". הקישור נמצא.

היו"ר אמנון כהן :

מר קמחי דיבר על סעיף ג', יש לכם תשובה לזה?

תמר פינקוס :

תקנה 8 עונה על כך.

אתי בנדלר :

יש תשובה בתקנה 8.

מאיר שגב :

בסעיף ב' "תיקן יצרן את הקלקול או ביצע החלפה ימסור לצרכן אישור בכתב" ואני מבקש להוסיף: "לפי דרישת הצרכן". שזה לא יהיה באופן אוטומטי כי זה יעכב ויסרביל את כל המערכת.

תמר פינקוס:

לא, הצרכן לא צריך לקרוא את התקנות, החובה היא שלכם.

מאיר שגב:

כנראה אף פעם לא היית במקום שמקבלים שירות. הלקוח נותן את הכסף והולך. הלקוח לא רוצה אישור והוא לא רוצה לחכות.

תמר פינקוס:

הוא רוצה לדעת מה החלפת.

מאיר שגב:

אז זה יהיה לפי הדרישה שלו.

תמר פינקוס:

אנחנו מבקשים מהוועדה להשאיר את זה.

היו"ר אמנון כהן:

פרק ב' - חיובים לאחר מכירה: אחריות היצרן לביצוע תיקונים. אנחנו מאשרים את תקנה 2. למי שיש הערות לגבי הסעיפים הפתוחים יגיד אותם בישיבה הבאה. אני מציע שתשבו ותעברו על כל הסעיפים ותגיעו להבנות. בכל מקרה אנחנו נצטרך לחתוך אחר כך, אז כמה שפחות יהיה לחתוך יותר טוב בשבילי. תתכוננו לשבוע הבא ותבואו מוכנים. בסעיף הגדרות נשארו שני סעיפים פתוחים. איפה שלא תגיעו להסכמות אנחנו נצטרך לקבל החלטה. תודה רבה, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 12:30